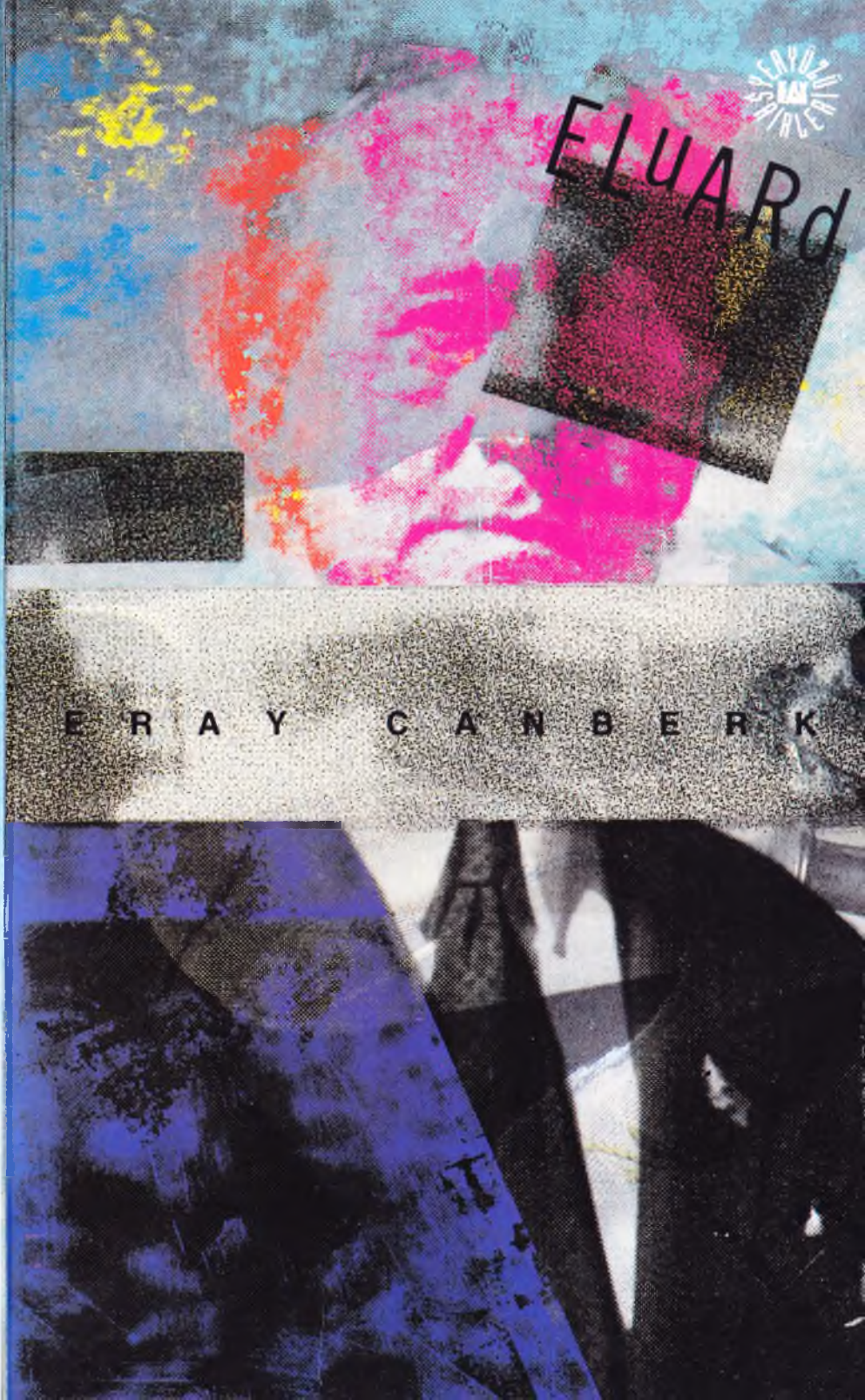
ELUARD



Çağdaş Fransız şiirinin doruklarından biri sayılan **Paul Eluard** (1895-1952) gerçeküstücülüğün kurucularındandır. İspanya İç Savaşı sırasında Cumhuriyetçileri destekledi. İkinci Dünya Savaşı'nda ise Fransız Direniş Hareketi'ne katılarak siyasal tavrının altını çizdi. İçe kapalı, karanlık, tekil bir şiir ile dışa açık, aydınlık, çoğul bir şiir arasında gidip gelen ürünleri Fransız dilinin bütün zenginliğini ve olanaklarını yansıtır. Eğretilemelerindeki ustalık ve imgelerindeki benzersizlikle Eluard'ın şiiri seçkin bir yere sahiptir. Özgürlük tutkusu, umut, insana duyulan sonsuz güven, aşkın yüceltilmesi Paul Eluard şiirinin temel çıkış noktalarıdır.



ELUARD

Kavram Yayınları
77
Kavram Yeryüzü Şairleri 20
Birinci Basım: Kasım 1995

Bu kitapta çevirmen adı bulunmayan şiirler
Eray Canberk tarafından çevrilmiştir.

Katkılarından dolayı Fransız Kültür Ataşeliği'ne teşekkür ederiz.

Dizi editörü: Erdal Alova
Tasarım: Sadık Karamustafa
Yayım hakları Kavram'dadır.
Yayınevinin yazılı izni olmadan, şiir ve yazılardan
hiçbir biçimde alıntı yapılamaz, seçkilerde kullanılamaz.
ISBN 975 366 071 5

Genel Dağıtım: Dada
tel: (0212) 249 51 10/11, fax: 251 44 49
Dizgi: Kavram, Baskı ve cilt: Numune
Kavram, Billurcu Sok. 3/3 Beyoğlu, İstanbul
tel: (0 212) 244 02 85, fax: 245 25 22

PAUL ELUARD

Bütün Şiirlerinden Seçmeler

ERAY CANBERK

KAV
RAM

İÇİNDEKİLER

Eluard Denince / *Eray Canberk* **13**

1914-1924
ŞİİRLER'den (1914)
Şiirler **27**

ÖDEV VE ENDİŞE'den (1917)
Bir Yığın Şey Var **28**
Sadık **29**
Zevk **29**
Paris Öylesine Neşeli! **30**

BARIŞ İÇİN ŞİİRLER'den (1918)
"Bütün mutlu kadınlar kavuştular" **31**
"Düşlüyorum bütün güzelleri" **31**
"Pırıl pırıl, hafifçe kemerlenmiş göğüs" **32**
"İşe yaramaz bir yüzüm vardı uzun süre" **32**
"Meyvaların her bir çiçeği aydınlatır bahçemi" **32**

HAYVANLAR VE İNSANLARI İNSANLAR VE HAYVANLARI'ndan (1920)
Götürmek **33**
Islanmış **34**
İnek **35**
Balık **36**

ÖNCE ÖRNEKLERİYLE HAYATIN GEREKLERİ VE DÜŞLERİN SONUÇLARI'ndan (1921)
Yürek **37**
İşçi **37**
Örnek **38**
Güzel **38**
Çiçekler **39**
Tanımlamalar **39**
Büyük Gün **40**

1924-1939
ÖLMEMEKTEN ÖLMEK'den (1924)
Sevgili **41**
Aşkımın Yüreğinde **00**
"Ne Üşür, Ne Sıcaklar" **00**
Yap-Boz Oyunu **00**

ACININ BAŞKENTİ' nden (1926)
Artık Bölüşmemek **49**
Yokluklar I **50**
Gece **51**
"Dünyanın boşluğunda portakal saçların" **52**

AŞK ŞİİR'den (1929)
İLK OLARAK **53**
"Işık kuleleridir onun gözleri" **53**
"Üstüme eğiliyor" **53**
İKİNCİ DOĞA **54**
"Yalnızlık yokluk" **54**
"Mahpusların hakkı vardır gülmeye" **54**
BİR İMGE GİBİ **55**
"Kuytu hazinelerini gizliyorum" **55**
"Çıkıyorum sıkıntının mahzenlerinden" **55**

HER DENEYİŞTE'den (1930)
EVREN-YALNIZLIK **57**
"Dağ deniz ve denize giren güzel kadın" **57**
"Çıplaklığının hayali" **57**
"Bu soluğa bu kış güneşine" **58**
"Uzanıyor boylu boyunca" **58**
"Hava aydınlık giyiniğim" **58**
HAZIRLAMALAR **59**
"Son derece dokunaklıdır" **59**
"Açıklardaki rüzgârların şiddeti" **59**
"Bütün bu insanlar tıkınıyorlar" **60**
"Adam kadını kollarının arasına alır" **60**
"Ak ağaçlar kara ağaçlar" **60**

DOLAYSIZ HAYAT'tan (1932)
Henüz Bozulmamış **61**
Şiirin Eleştirisi **61**
Gece Yarısına Doğru **62**
Vücudumun Anlamı İçinde Göz Alabildiğine **63**
Sevdaların Mevsimi **64**

HALK GÜLÜ'nden (1934)
Hep Yeni, Hep Farklı Bir Kişilik Olarak, Çelişkilerinde Karışıp Erimiş Cinselliklerin Aşkı İsteklerimin Yetkinliğinden Çıkagelir Durmadan. Her Türlü Mülkiyet Düşüncesi Ona İster İstemez Yabancıdır **65**

VERİMLİ GÖZLER'den (1936)
Olmak **71**
Açık Hava **73**
"Kimseler Bilemez Beni" **74**
Kaç Yaşındasınız Peki? **75**

"Geri geri giden kapkara
bir kalabalık" **76**
Kumsal **76**

ÖZGÜR ELLER'den (1937)
Duygular **77**
Güzel El **78**
Kalemlerin Üretildiği Yer **79**
Verimsiz Gözler **79**

DOĞAL AKIŞ'dan (1938)
Şimdiye Kadar Bana Esrarlı Bir
Biçimde Yasaklanmış Kelimelerin Bir
Bölümü **80**
Benden Sonra Uyku **83**
Guernica Zaferi **85**

EKSİKSİZ ŞARKI'dan (1939)
Erdemli Yalnız **88**
Bir Devin Sonu **89**
Mevsimlerin Peşinde **89**

SÖYLENCE KIZLARI'ndan (1939)
Yalnız Değilim **91**
İlk Yalın Kelimede **92**

1939-1952
AÇIK KİTAP I'den (1940)
Yaşamak **95**
Biz Nerede Olursa Olsun **97**
"Onun Kraliçe Olmasını İsterim!" **98**
Yalnız **100**
Adalet **100**
Bağırmak **101**
Tek Seste Çift Ses **103**

AÇIK KİTAP II'den (1941)
Görmek **105**

Sınır **105**
Son Nefes **106**
Bulunmayış **107**
Seviyorsan Eğer **108**
Güçlülük ve Zayıflık **109**

ŞİİR VE HAKİKAT 1942'den (1942)
Hürriyet **111**
Karartma **116**
Son Gece **117**

YATAK MASA'dan (1944)
Bizim Yılımız **121**
Seninle **124**
Sensiz **125**
Yalnız Kadın **126**

ALMAN BULUŞMASINDA'dan (1944)
Hayat İle Ölüm Arasında
Bir Tek Şiir **127**
Cesaret **129**
Herkes İçin Gün Aynı **131**
Savaşta Yedi Aşk Şiiri **133**

KESİNTİSİZ ŞİİR'den (1946)
Kesintisiz Şiir'den **139**
Şairin Uğraşı **143**

SÜRÜP GİTMEK ÇETİN ARZUSU'ndan (1946)
Aşkın Düzeni ve Düzensizliği **148**
Devinmemiz **149**
Kusursuz Vücut **150**
Burası **151**

BAKIŞ İÇİNDE'den (1947)
Gözle Görülebilen İkinci Şiir **152**
Gözle Görülebilen Dördüncü Şiir **154**
Gözle Görülebilen Beşinci Şiir **156**

SİYASAL ŞİİRLER'den (1948)
Bugün **158**
Umut Bacıları **160**
Karşılıklı Konuşma **161**

LEDA'dan (1949)
Leda İlk Uykusunda **163**
Leda Doğadan Daha Ateşli
Tutkun **165**

BİR AHLÂK DERSİ'nden (1949)
Saat Kucaklar Sessizliği **168**
En Kötü Durumlarda **172**

HER ŞEYİ SÖYLEMEK'ten (1951)
Asıl Adalet **174**
Her Şeyi Söylemek **175**

ANKA KUŞU'ndan (1951)
Anka Kuşu **178**
Ölüm Aşk Hayat **180**

KESİNTİSİZ ŞİİR II'den (1953)
Yarının Yalın İmgeleri **183**

MEZAR YAZITLARI'NDAN
Düşlerimin Yaldızı Dökülmüş
Armasın'dan **187**

KISA YAŞAMÖYKÜSÜ **189**
ŞİİR ADLARI DİZİNİ **195**
İLK DİZE DİZİNİ **199**
AÇIKLAMALAR **203**

ELUARD DENİNCE

Eluard şiirlerinden başka uğraşı olmayan, daha doğrusu şiir dışında uğraş edinmemiş "has" bir şairdi; ender şairlerden biriydi. Bu sözce ilk bakışta çelişkili gözükebilir. Ama gerçekte, şairlerin yaşamlarını ve ürünlerini incelediğimizde, şiiri söz götürmeyen birçok şairin, şiirin dışına taştığını, edebiyatın başka alanlarından da ürün verdiğini saptarız. Bu durum bize çoğunlukla doğal gelir. Üstelik şairin şiir dışı (edebiyatın başka alanlarıyla) ilişkileri çoğu zaman şiirini ve şairliğini zedelemez; "has şair" özelliğini bozmaz. Edebiyatın şiir dışında kalan alanlarına uzanmayan şairlere en iyi örnek Divan şairlerimizdir. Divan şairlerimizin bu durumu, o dönemdeki edebiyatımızda başka türlerin yerinin olmaması açısından belki bir zorunluluktu. Ama belki bu zorunluluk Divan şairleri için bir olanak, bir fırsattı. Çağdaş edebiyat dünyasında ise şairin aklını çelen başka türler, başka olanaklar var. Eluard edebiyatın ya da şiir dışındaki edebiyat türlerinin baştan çıkarıcılığına sonuna kadar diretmiş bir şair.

Eluard'ı bu açıdan, büyük bir aile oluşturan "şiiri yaşam, yaşamı şiir" olan şairler topluluğunun en belirgin örneklerinden biri olarak görürüz. Bizden Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Behçet Necatigil, Turgut Uyar, Edip Cansever, Nâzım Hikmet; dünyadan Neruda, Eliot, Ritsos, Pound, İkbâl, Kavafis, Mandelstam, Guillevic, Tagore gibi şairlerin hep şiirin çemberi içinde kaldıklarını, şiir dışı türlerde ürünleri varsa bile hep "şair" olarak anıldıklarını biliriz. Adı sayılan bu şairlerin şiirceleri, dünya görüşleri, siyasal seçimleri birbirinden çok farklıdır ama ortak noktaları şiirin bütünlüğü için verdikleri mücadeledir. Şiir onlar için hem amaç, hem araçtır; bu çözümsüzlüğün, bu ikilemin huzursuzluğuna adamışlardır yaşamlarını.

Şairin elbette şiir dışında bir yolla söyleyecek sözü de vardır. En azından şiircesini açıklaması, sanat üzerine düşüncelerini söylemesi söz konusu olduğunda düzyazıya baş vurur. Eluard'ın düzyazıları içinde şiir, barış, kardeşlik, siyasal tavır, ahlak gibi konular büyük yer tutar. Bütün bu konuları (şiiri de şiirin konusu yaparak) şiirlerinde de işlediğini söylemeye gerek yok. Eluard, yaşadığı yılların gözde iletişim aracı radyoya ve gösteri sanatı sinemaya ilgi duydu, konuşmalar yaptı bu konularda. Soruşturmalara cevap verdi. Bütün bunlar düzyazının alanına giriyordu ve böylece kalemini düzyazı için de kullandı.

Yaşamla Şiir İç İçe

Asıl adı Eugène-Èmile-Paul Grindel olan Eluard sade ama oldukça rahat yaşayan bir ailenin çocuğuydu. Baba tarafı sosyalist ve laik bir geleneğe sahipti. Aile Paris dolaylarındaki Aulnay-sous-Bois'dan 1908'da Paris'e geldiği zaman Eluard 13 yaşındaydı. Burada öğrenimini sürdürdüğü sırada akciğerlerinden rahatsızlandı ve İsviçre'de Davos yakınlarındaki Clavadel sanatoryumuna yatırıldı. 1912 sonlarıyla 1914 başları arasında burada tedavi gördü. Burada aşk ve doğayla yüz yüze geldi. Şiirinin bütün duruluğu, yalınlığı ve sağlamlığı Davos'un aynı nitelikleri taşıyan doğasından kaynaklandı denebilir. Şiirinin ve yaşamının ayrılmaz bir parçası olan aşkın kaynağı ise Helena Dmitrovnia Diakonova Gala adlı esmer bir Rus kızıydı. 1914 tarihini taşıyan ilk şiirlerinde Davos'un doğası ve sevilen kadın vardır.

Eluard, 1 yıldan fazla süren sanatoryum yaşamında dolu dizgin kitap okudu. Eskilerden çok yenilerin, çağdaşların ve yenilikçilerin eserlerinin üstüne düştü. Gözde yazarları Nerval, Baudelaire, Lautréamont, Max Jacob, Apollinaire, Romains, Duhamel ve Vildrac'tı. Whitman'ın *Çimen Yaprakları*'nın Fransızca çevirisi de elinin altındaydı. Birduyumculuk'tan etkilendi. Genç şairi etkileyen bir başka olay ise I. Dünya Savaşı oldu. 1914'te sevgilisi memleketine döndü, sanatoryumdan çıktı ve yıl sonunda askere alındı. Sağlık eri olarak görev yaparken savaş

kurbanlarıyla iç içe yaşadı. Daha sonra piyade eri olunca savaşın bir başka yüzüyle karşılaştı. Savaşa karşı tiksintisi, öfkesi ve barışa karşı duyduğu özlem ve saygı bundan sonra bütün şiirlerinde kendini belli edecektir.

1913-1914 yıllarında iki küçük kitapçık çıkardı: *İlk Şiirler* ve *İşe Yaramayanların Konuşmaları.* Sonradan yok ettiği bu kitapçıklarda henüz Paul Eluard değil Grindel imzası vardı.

Eluard savaş içinde, sonradan *Ödev ve Endişe* adını alacak olan *Ödev* adlı kitapçığını yayımladı (1916). Bu sıralarda Gala da Paris'e geldi ve 1917'de evlendiler. Ertesi yıl *Barış İçin Şiirler* çıktı. Bu kitaptaki şiirler barışı ve buna bağlı olarak genç bir erkekle genç bir kadının mutluluğunu savunuyordu. Şiirlerdeki "kadın" Gala'ydı.

Eluard'ın edebiyat çevrelerine girmesi *Barış İçin Şiirler*'in yayımlandığı yıla rastlar. Genç şairi ilgiyle izleyen *Le Spectateur* dergisinin yayın yönetmeni Jean Paulhan onunla tanıştı ve Eluard'ı Soupault, Breton, Tzara, Aragon ve Reverdy gibi şairlerle tanıştırdı. 1918 yılı Eluard için coşkulu bir yıl oldu; kitabı yayımlandı, önce edebiyat çevrelerine girdi ve kızı Cécile dünyaya geldi.

Savaş, aşk, evlilik, çocuk ve edebiyat dünyasının yoğun ilişkileri Eluard'ı çabuk olgunlaştırdı. Fransız edebiyatını ve giderek de dünya edebiyatını derinden etkileyen Dada ve Gerçeküstücülük hareketlerinin içinde etkin ve önemli bir yer tuttu. Tzara ve arkadaşlarıyla kurduğu yakınlık Dada hareketine katılmasına sebep oldu. Eluard başkaldırı gereği duyuyor, şiiriyle bunu başaracağına inanıyordu. Dada hareketi düşüncelerini gerçekleştirmesi için uygun bir ortam yaratıyordu. Mayıs 1919'da terhis olduğu günlerde *Littérature* dergisinde bir şiiri yayımlandı. Dadacılar'ın (Aragon, Soupault, Picabia, Breton) 1920'de yayımladıkları ünlü bildirilere imzasını koydu. Bu sırada kısa ömürlü bir dergi yayımladı: *Proverbe.* Ama bu dergi Dada hareketinin ürünlerini içermesi bakımından edebiyat tarihinde

önemli bir yer tutar. *Hayvanlar ve İnsanları / İnsanlar ve Hayvanları* (1920) Eluard'ın Dadacı döneminin şiirlerini topladığı kitap oldu. Şair bu kitapta iyi ya da güzel ile fena ya da güzel karşısında kayıtsız kalır. Bu kayıtsızlık dil konusunda tam tersinedir; şair dili yenileme konusunda bütün olanakları kullanır. Bir başka deyişle iyi ya da güzel ile fena ya da çirkin dil alanında şairi fazlasıyla ilgilendirir. Eluard'ın bu yeni şiir dilinde Gerçeküstücülük'ün kaynakları gizlidir; bu kitap Gerçeküstücülük'ün habercisidir.

Dadacılar'ın 1922'deki toplantıları başarısızlıkla sonuçlandı. Dadacılar dağıldı ve Eluard, yeni kümeleşmeler başlayınca, Breton'un yanında yer aldı. Böylece Dadacılık'tan uzaklaştı ve yeni bir anlayışa doğru yöneldi. Bu anlayış bir süre sonra Gerçeküstücülük adıyla belirginleşecektir.

Önce Örnekleriyle Hayatın Gerekleri ve Düşlerin Sonuçları (1921) adını taşıyan kitaptaki şiirler Gerçeküstücülük'ün eşiğindeki şairin şiirlerini içerir.

Ressam Max Ernst'le tanışması Eluard'ı iki yönden etkiledi. Birincisi ilk Dünya Savaşı'nda düşman cephelerde olan iki askerin sanatın uzlaştırıcılığıyla dost olmasıydı. Bu ilginç olay Eluard'ın barış, savaşın gereksizliği ve yıkıcılığı, insanların kardeşliği, düşüncenin evrenselliği konusundaki düşüncelerine somut bir karşılık gibiydi. İkincisi Ernst'in Gerçeküstü düşünceleriydi. Şair bu düşüncelere yabancı değildi; değişim arifesindeki düşünsel huzursuzluğu gittikçe artıyordu. Picasso, Chirico, Dali gibi yenilikçi ressamlarla tanışması, Breton'un ilk Gerçeküstücülük Bildirisi Eluard'ın Gerçeküstü harekete katılmasına yol açtı. Bu sırada ilginç bir olay gelişti; Eluard birden ortadan kayboldu. Uzun süre kendisinden haber alınamayınca ölmüş olabileceği akla geldi ve giderek ölüm duyuruları bile yapıldı. Oysa gerçek başkaydı; Eluard 15 Mart 1924'te Marsilya'dan kalkan bir gemiyle Fransa'dan ayrılmıştı. Başka ülkeler görmek, içindeki fırtınayı biraz olsun dindirmek için çıktığı bu gezisi 7 ay kadar sürdü. Eylül ayında Fransa'ya döndüğünde "Gülünç Gezi" diye niteleyeceği bu yol-

culukta Okyanusya'yı, Malezya'yı, Antiller'i, Yeni Zelanda'yı, Çinhindi'yi, Seylan'ı, Cava'yı, Sumatra'yı gördü. Ama bu gezisi konusunda kimseye yeterince bilgi vermedi.

Aynı yıl *Ölmemekten Ölmek* yayımlandı. Bu şiirler Gerçeküstücülük'e geçişin çok yakınındaki şiirlerdi. 1926'da yayımlanan *Acının Başkenti* ise şairin Gerçeküstücü döneminin ürünüdür ve bu şiirlerde dil ve dünyaya bakış, dünyayı yorumlayış Gerçeküstücülük'ün en ilginç, en özgün örneğidir.

Eluard bu yıllarda siyasal bir tavır alma gereksinimi de duydu. Gerçeküstücülük yalnız edebiyat alanında değil yaşamla ilgili başka alanlarda da bir "devrim" yaratma niyetindeydi. İspanya ve Fransa'nın Fas'ta yürüttüğü Rif Seferi'nden sonra Fransız Komünist Partisi'ne giren bazı sanatçılar Gerçeküstücü'ydü (1926). Bunlardan biri Eluard oldu. Ayrıca sol eğilimli çevrelerin yayınlarına katkılarda bulundu. Şiir konusundaki düşünceleriyle alışılmış şiir anlayışlarını yerle bir etti. "Şiir tek kişi tarafından değil, herkes tarafından yaratılmalıdır" diyen Lautréamont'u izleyen Gerçeküstücüler ortaklaşa yazdıkları şiirlerle zaten ilginç deneyler gerçekleştiriyorlardı.

Eluard, 1929'da, asıl adı Maria Benz olan Alsace'lı bir kızla, Nusch'la karşılaştı. Nusch Eluard'ın bundan soraki bütün yaşamını etkileyecekti. Bu kadın şair için düşsel bir varlık gibiydi ve birlikte oldukları 15 yıl boyunca şair için bir esin kaynağı oldu. Eluard ertesi yıl Gala'dan ayrıldı; Gala ise Salvador Dali ile evlendi. Ayrılığa rağmen Eluard kızıyla ilişkisini hiç kesmedi. Şairin özel yaşamındaki değişiklik ve yarı düşsel ve fırtınalı yeni bir aşk süredursun edebiyat çalışmaları da bütün yoğunluğuyla sürüyordu. Gerçeküstücülük giderek siyasal bir tutum içine girdi; siyasal anlamda devrimci bir havaya büründü ve Devrim'e omuz verdi. 1931'de Kharkov'da yapılan Devrimci Yazarlar Uluslararası Kurultay'ından hemen sonra Aragon ve Sadoul'un topluluktan ayrılmalarını eleştiren Eluard bir süre sonra F.K.P. ile bağlarını kopardı. Eluard'ın (ve Breton'un) devrimcilik an-

layışları bir partinin katı ilkeleriyle bağdaşamıyordu. Eluard Gerçeküstücü anlamda devrimci kaldı ve 30'lu yıllar boyunca zorlayıcılığa ve baskıcılığa karşı savaşımını sürdürdü. 1933'te Amsterdam-Pleyel Kurultayı'na bu amaçla katıldı; faşizm tehlikesine karşı Savaşıma Çağrı'yı 1934'te bu nedenle imzaladı ve yine 1935'te oluşturulan Aydınlar Gözetim Kurulu'na bu yüzden girdi.

Dolaysız Hayat (1932), *Halk Gülü* (1934), *Verimli Gözler* (1934) adlı kitaplarındaki şiirler siyasal tavır alma ile şiir alanındaki çalışmaların birbirinden ayrılmadığı bir dönemin ilk ürünleriydi. Savaş gerçeği ile I. Dünya Savaşı'nın içinde yaşayarak yüz yüze gelen Eluard insanı tehdit eden bir olay karşısında kendini sorumlu hissediyordu. Şiirini böyle bir düşünsel dünya üzerinde kuruyordu. Çeşitli yerlerden kaynaklanan etkilerin yarattığı esinin kendine özgü oluşumunu sürekli olarak destekleyen bir düşünce Eluard'ın şiirinde kendini belli eder. Başka türlü söylersek Eluard'ın şiirinin yapımında düşünce egemendir; ama bu düşünce kesinlikle bir esin dürtüsüyle ortaya dökülür. Şiire liriklik kazandıran ise bütün bir ustalığın kaba ve safyürek bir sanat veriminin yürekten gelen sesiyle verilmesidir.

Eluard Gerçeküstücü sergiler ve etkinlikler için 1935'te Prag'a ve 1936'da Londra'ya gitti. Yaptığı geziler çağdaş dünyadaki edebiyat, kültür ve siyasetle ilgili oluşumları yakından görmesini, yaşamasını sağlıyordu. Gerçeküstücü anlayışın yönlendirdiği siyasal ve devrimci anlayış Eluard'ın düşünce dünyasını sürekli besliyordu. 1936-1939 İspanya İç Savaşı şairi derinden etkiledi. Cumhuriyetçiler'den yana tavır alan Eluard İç Savaş'ın acılarını İspanya'ya giderek yakından tanıdı. Franco kuvvetlerinin Guernica'yı bombalaması ve kentte yaşayan halkın verdiği kurbanlar Eluard'ın barışçı ve insancıl yüreğini büsbütün yaraladı. Eskisinden daha etkin ve daha belirgin bir siyasal bağımlılık içine girdi. Picasso, Miro, Tanguy, Mason tarafından resimlenen şiirleri İspanyol Cumhuriyetçileri yararına satıldı. *Doğal Akış* (1938) bu dönemini yansıtan şiir kitabıdır.

II. Dünya Savaşı'nın hemen öncesindeki İspanya İç Savaşı'yla siyasal etkinlik içine giren Eluard şiir verimlerini de sürdürdü. 1939'da yayımlanan *Görmeyi Gerektirmek* adlı şiir kitabındaki şiirler kötülükler, zorbalıklar karşısında uyanık olması gereken insanın ruh durumunu yansıtır. Şair, çevresinde olup bitenleri dikkatle izlediğini ve değerlendirdiğini belli etmektedir.

Eluard II. Dünya Savaşı'nın başladığı sıralarda ikinci kez askere alındı. Kısa bir süre sonra levazım askeri olarak görev yaptıktan sonra terhis edildi. Paris artık Alman işgali altındaydı. "Paris üşüyor, Paris aç" dizesiyle başlayan ünlü şiirini bu sırada yazdı. 1940-1944 yıllarında Fransız Direniş Hareketi'ne katıldı. Eluard Gerçeküstücülük'den nasıl ayrı düşünülemezse Direniş'ten de ayrı düşünülemez. Şair şiirini artık iyiden iyiye bir eylem gibi kullanıyordu. *Açık Kitap I* (1940), *Açık Kitap II* (1941), *Şiir ve Hakikat* 1942 (1942), Alman işgalinden kurtuluşun hemen sonrasında yayımlanan *Alman Buluşması* 'nda (1942-1945) ve *Yatak Masa* (1944) adlı kitaplardaki şiirler Direniş döneminin şiirleridir. Eluard'ın şiirleri gizlice basılıyor ve Direniş hareketinin ayrılmaz bir parçası olarak yerini alıyor, Direnişçilere ulaştırılıyordu. 1942'de, Cezayir'de basılan *Şiir ve Hakikat 1942'* nin binlerce nüshası Kraliyet Hava Kuvvetleri uçaklarınca Direnişçilere havadan atıldı. Direniş hareketi, 1930'larda yolları ayrılan iki eski dostu da tekrar birleştirdi. Bir yıl kadar önce F.K.P'ye geri dönen Eluard 1943'te Aragon ile birlikte Yazarlar Ulusal Kurulu'nu canlandırmaya girişti. *Savaşta Yedi Aşk Şiiri* bu sıralarda "Jean Du Haut" imzasıyla yayımlandı. Bu şiiri *Acının Silahları* izledi. Gestapo tarafından ele geçirilmek tehlikesine aldırmadan çalışan Eluard izlenmeye başlanmıştı. Dostlarının ısrarı ve uyarısı üzerine Kasım 1943-Şubat 1944 arasında Saint-Alban Ruh Hastalıkları Hastanesi'ne yatarak gizlendi. Şair burada da boş durmadı; gizlice bir gazete çıkardı ve 1946'da yayımlanan *Deliler Evinden Anılar*'ı yazdı.

Paris Ağustos 1944'te Alman işgalinden kurtulunca Eluard için de yeni bir dönem başladı. Doğrudan doğruya Direniş'e katılan

ve kalemlerini Direniş'in hizmetine veren Aragon, Paulhan, Vercours, Decour gibi şair ve yazarlardan biri olarak Eluard artık toplumun malı olmuştu.

1946 yılı Eluard için acılı bir yıl oldu. İsviçre'de gezideyken eşi Nusch'un öldüğünü haber aldı. Sevgili eşini "Birlikte yaşlanmayacağız" dizesiyle sonsuza uğurladı. Yaşamında önemli bir dönemeç olan bu olay sonrasında derin bir karamsarlığa düştü. Şiiri bile bırakmayı düşündü ama "bir tek insanın ufkundan herkesin ufkuna" geçmeyi bildi. 1946'da yayımlanan *Kesintisiz Şiir* ve *Sürüp Gitmek Çetin Arzusu* adlı şiir kitaplarını 1947'de yayımlanan *Zaman Taşıyor*, *Unutulmayan Vücut*, *Görüşün İçinde* izledi. Yalnızlığı seçmesine, içe kapanmasına karşılık siyasal eylemlerini sürdürdü ve şiirleriyle siyaset yapmaya başladı. Bu çabasının ürünü 1948'de *Siyasal Şiirler* başlığı altında yayımlandı. Çekoslavakya'ya, Sovyetler'e, Polonya'ya, Yugoslavya'ya ve Yunanistan'a geziler yaptı. Özellikle Yunanistan'da, Makedonya'da çarpışan partizanların yanlarına kadar giderek destekledi. Bu dönemin şiirlerini *Bir Ahlâk Dersi* (1949) adlı kitapta topladı.

Eluard'ın yaşamında aşk ve kadın, daha doğrusu "aşık olunan kadın" çok önemli bir yer tutar. Nusch'un ölümünden sonra bilinçli gönül kapılarını kapatan şair 1949 yılında karşılaştığı bir kadına bu kapıları açmak durumunda kaldı. Meksiko'da yapılan Dünya Barış Kurultayı'nda Dominique ile karşılaştı. Bu kadın şairin eşi, kavga arkadaşı olduğu kadar aşk şiirlerinin de yeni esin kaynağıydı. *Anka Kuşu* (1951) adlı şiir kitabındaki edebi ve siyasal görüşlerine sonuna kadar bağlı kalmış ama büyük bir aşk şairi olmasını da bilmiş bir şairin verimleridir.

Kalbinden şikayetleri olan Eluard 1952 yılının yazını eşinin Dordogne'de Bénac'taki evinde geçirdi. Paris'te, Vincenes ormanı yakınındaki Charenton'daki evlerine dönmelerinden bir süre sonra 18 Kasım'da kalp krizi sonunda hayata gözlerini yumdu. *Kesintisiz Şiir II* kendi eliyle hazırladığı son kitabıdır.

Şiirine Genel Bakış

Eluard şiirinin en belirgin yanı lirizmdir. 1930'ların ortalarında açık bir biçimde siyasal bağımlanmaya yönelmesi, bir anlamda halkın sözcülüğünü üstlenmesi ona lirizminden bir şey kaybettirmemiştir. Fransız şiirini iyi bilmesi ve bu şiirin bütün kaynaklarından yararlanmayı gerekli görmesi kendi şiir diline sağlam bir yapı kazandırmamıştır. Şiirinin amacı gerçeği bulmak, gerçeğin üstündeki örtüyü kaldırıp gerçeği görünür kılmaktır. Eluard'a göre şair "esin alan kişiden çok esin veren kişi"dir. Bu da ancak aşkla olabilir. 1914-1952 yıllarını kapsayan şiir serüveninin bütün verimlerinde şair bunu kanıtlar. Ruhsal ve cinsel yönden kadın-erkek ilişkisi yaşamanın itici gücü, besleyicisidir. Bu, şiir için de geçerlidir. Eluard, şairi şair kılan bütün araçlara sahiptir; zamanla oluşan düşünce ve ruh dünyası yaratıcılığını zenginleştirir ve destekler. Şairin birikimleri yaratıcılığının kendiliğindenliğini boğmaz ya da ezip geçmez.

Eluard'ın şiiri genel olarak üç dönemde incelenir. Birinci dönem 1917-1924 yıllarını, bir başka deyişle ilk şiirlerini kapsar. Ama Eluard'ın ilk şiirleri 1914 tarihini taşır ve 1914-1917 yıllarında yazılmış şiirleri de doğal olarak bu ilk bölüme katmak gerekir. Eluard'ın çıkışı hazırlıklı bir çıkıştır; buna "usta çıkış" da denebilir. Sesi, tavrı, imge anlayışı, bakışı neredeyse belirginleşmiştir. Hastalığı nedeniyle sanatoryumda yattığı 1912-1914 yıllarının okumalarından kaynaklanan birikim, yaşamı boyunca sürecek olan kadın (sevgili ya da eş olarak), aşk ve cinsellik tutkusunun Gala ile birlikte su yüzüne çıkması, genç asker olarak yaşadığı savaş, onun şiirinin hazırlayıcı ögeleridir. Şiirinin Mallarmé'den çok Rimbaud'ya yakın olduğu görülür. Ama Rimbaud'daki sınırsızlık yerine sınırlılık, kapalılık vardır. Şiirler genellikle kısadır. Bu dönemde Dadacı anlayış egemendir ve şair bu anlayışın hız, değişkenlik, ilginç olma gibi özelliklerini kullanır. Eluard dilini, anlatımını bulmuştur. Çok az şey söyler ama söylediğini yerli yerinde söyler.

İkinci dönem Gerçeküstücü dönemdir ve 1924-1939 yıllarını kapsar. Bu dönem aynı zamanda bir dil serüvenidir. 1926'da yayımlanan *Acının Başkenti*'deki şiirlerin sesi şaşırtıcıdır. Bu kitabın adının önce *Mutsuz Olmak Sanatı* diye düşünülmüş olması da ilginçtir. Şiirin dünyasında Mallermé'den sonra "söz"e yeni bir yaklaşım gündemdedir. Bu yaklaşımda Gerçeküstücülük'ün dil anlayışı vardır. Bu dönemin son kitabı *Médieuses* (1939) çılgın aşkın ve yaman şiirin verimlerini sunar; bazı şiirlerinde açıklık ve sadelik yine geçerli olmakla birlikte düzyazının gürlüğü ve serinkanlılığı vardır. Bu dönemin son kitabı *Médieuses* (1939) bir kadın söylencesi, bir kadın güzellemesidir. Kadının görkemi, güzelliği, mutluluğunu konu alan bu şiirlerdeki örnek kadın kuşkusuz Nusch'tur. Şair kadınla erkeğin bütünlüğünü, ayrılmazlığını "Yalnız Değilim" şiiriyle dile getirir.

Üçüncü dönem "kavga şiirleri" dönemidir denebilir. Kavga şiirleri bu dönemde ağırlık kazanır ama Eluard'ın her döneminde kavga şiirlerine rastlanır. *Guernica* (1938), *Özgürlük* (1942), *Siyasal Şiirler* (1948) adlı kitapların yayım tarihleri İspanya İç Savaşı'nın, II. Dünya Savaşı'nın ve savaş ertesinin tarihleridir. Oysa Eluard şiirinde insanın yaşamak için ekmeğe, ışığa, barışa, kardeşliğe gereksinimi olduğu, giderek bu gereksinimin bir hak durumuna geldiği düşüncesi hep kendini belli eder. Kavga şiirlerinde bir yanda barışın, özgürlüğün, kardeşliğin aklığı, öbür yanda acının, yoksulluğun ve öfkenin karalığı vardır. Şair bunu herkese ve herkesin anlayacağı biçimde duyurmanın kaygısı içindedir. Direniş döneminde bir direnişçinin umudu ve haklılığı, bir işbirlikçinin korkusu ve ezikliği şiir dilinin bütün sanatıyla ama yalın bir biçimde şiirleştirilir. Eluard'da günlük yaşantının, güncelin, günlük hakikatin büyük yeri vardır.

Eluard şiirine dönemleri içinde kısaca değindikten sonra Eluard'ın şiir ve şiiri üzerine düşüncelerine bir göz atmakta yarar vardır. Çünkü Eluard her fırsatta bu konudaki düşüncelerini yazıya dökmüş, bu konuyla ilgili konuşmalar yapmıştır.

Eluard bütün şairlere bir hak tanır ve görev yükler; bu, şairin başkalarının yaşamına, toplumsal yaşama derinlemesine sokulduğunu savunma hakkı ve görevidir. Başkalarının yaşamına, toplumsal yaşama katılmadan bunu başarmak olanaksızdır. Şair, Lautréamont'nun "Şiir herkes tarafından yazılmalıdır; bir kişi tarafından değil" sözüne çok önem verir.

Esin şair için gereklidir ama esin karşısında edilginden çok etkin kişidir şair; esinleyen kişidir. Şiirin yaşarlık kazanması karşılıklı olmasına bağlıdır. Bunun için de insanların paylaştığı mutluluğun eşit olması gerekir.

Eluard'a göre gerçek şiir örtüsüzdür, süssüzdür; "şiirleştirilmiş dil"; bile isteye oluşturulan yapay dil gerçek şiiri yok eder. Şiiri yaşamın içinde aramak, bulunanı olduğu gibi yansıtmak gerekir. "Şiir bir savaştır".

Şaire göre dünyanın bir şiirsel gerçeği vardır. Bunun farkında olmayan, bunu yakalayamayan şairin karşılığı yoktur. Bu durumdaki bir şair "soyutlama, karmaşa, biçimsiz düşler ve saçma inançlardan başka bir şey yaratamaz."

Eluard şiirin yalnızca şair işi olmadığına inanan şairlerdendir. Çünkü, şiirin ana maddesi olan dil "herkesin ortak malıdır." Şiirin bir savaş, şarkı söyleyen bir dil olduğu, gerçek şiirin gerçek dünyayı dile getirmek zorunluluğu ve şiirin bulaşıcı olduğu düşüncesini her fırsatta dile getirir Eluard.

Dilimizde Eluard ve Eluard'ı Çevirmek

Saptanabildiği kadarıyla ilk Eluard çevirisi Tercüme dergisinin 19 Mart 1946 tarihli 34-36. sayısında yer alıyor. "Karartma" Sabahattin Eyuboğlu tarafından çevrilmiş "Hürriyet" Melih Cevdet Anday ile Orhan Veli Kanık çevirisi. 1950'li yıllarda özellikle Varlık ve Yeditepe dergilerinde Eluard çevirileri yer alıyor. Orhan Veli Kanık'ın hazırladığı *Fransız Şiiri Antolojisi* (1947), Orhan Veli-Oktay Rifat-Melih Cevdet'in hazırladıkları *Batıdan Şiirler*,

Hüseyin Karakan'ın hazırladığı *Başlangıcından Bugüne Dünya* Şiiri (1957), Can Yücel'in dünya şiirinden yaptığı çevirileri topladığı *Her Boydan* (1957), Ahmet Necdet'in hazırladığı *Çağdaş Fransız Şiiri* (1959) adlı seçkilerde Eluard'dan çeviriler var. *Asıl Adalet* A. Kadir'in çevirileriyle dilimizdeki ilk Eluard kitabı (1960). Bunu A. Kadir ile A. Bezirci'nin hazırladıkları *Seçme Şiirler* (1961) adlı kitap izliyor. İki dilde basılmış (Fransızca-Türkçe) *Ağızda Bir Sevi* (1964) Sabahattin Kudret Aksal'ın çevirisi. 1976'da yayımlanan ve Sait Maden tarafından çevrilen *Şiirler* ise Eluard'ın bütün kitaplarından örnekler sunan kapsamlı bir kitap. *Eluard'dan Şiirler* (1980) Abdullah Rıza Ergüven çevirileriyle Eluard'dan bir seçme.

1960'tan bu yana pek çok dergide, seçkide, derlemede Eluard'dan çevrilerin yer aldığı görülmektedir. Bütün bunlara bakarak Eluard'ın dilimize en çok çevrilen şairlerden biri olduğu söylenebilir. Eluard çevirilerinin altında A. Kadir, Sabahattin Kudret Aksal, Akil Aksan, Teoman Aktürel, Sabri Altınel, Melih Cevdet Anday, Enis Batur, Asım Bezirci, Abdullah Rıza Ergüven, Sabahattin Eyuboğlu, Okay Rıfat, Samih Rıfat, Özdemir Asaf, Tahsin Saraç, Cemal Süreya, Cahit Sıtkı Tarancı, Can Yücel gibi şairlerin, çevirmenlerin imzası vardır. Eluard'ın bazı şiirleri değişik çevirmenlerce birkaç kez dilimize çevrilmiştir.

Dilimize birçok çevirmen tarafından ve değişik yaklaşımlarla çevrilen Eluard şiir kitaplarının sayısı da oldukça (40 kadar) fazladır. Bu nedenlerle bu kitapta elden geldiğince seçmeci olmaya, Eluard'ın her döneminden örnek verilmeye çalışıldı. Artık dilimizde benimsenmiş bazı çevirileri ise kitaba almamak olamazdı. Bu çevirilerin artık aramızda bulunmayan çevirmenlerini saygıyla anıyoruz; aramızda bulunanlara da nice verimli yıllar dileyerek teşekkür ediyoruz.

Eray Canberk, 1995

1914-1924

ŞİİRLER'DEN
(POÈMES, 1914)

ÖDEV VE ENDİŞE'DEN
(LE DEVOIR ET L'INQUIÉTUDE, 1917)

BARIŞ İÇİN ŞİİRLER'DEN
(POÈMES POUR LA PAIX, 1918)

HAYVANLAR VE İNSANLARI
İNSANLAR VE HAYVANLARI'NDAN
(LES ANIMAUX ET LEURS HOMMES
LES HOMMES ET LEURS ANIMAUX, 1920)

ÖNCE ÖRNEKLERİYLE HAYATIN GEREKLERİ VE DÜŞLERİN SONUÇLARI'NDAN
(LES NÉCESSITÉS DE LA VIE ET LES CONSÉQENCES DE RÈVES PRÉCÉDÉ D'EXEMPLES, 1921)

ÖLMEMEKTEN ÖLMEK'TEN
(MOURIR DE NE PAS MOURIR, 1924)

ŞİİRLER

Yürek ağacın üstünde yapacağınız şey onu toplamaktı,
Gülümsemek ve gülmek, gülmek ve duyuötesinin hoşluğu.
Yenik, yenen ve bir melek gibi saf ışık,
Göğe doğru yukarı, ağaçlarla birlikte.

Uzakta, sızlanır bir güzel, dövüşmek isterdi
Ve elinden gelmez, tepenin eteğine uzanmış
Ve gök yoksul ya da saydam olmalı
Güzeli sevmeden insan bakamaz gökyüzüne.

Kemiklerini büken parmaklar örneği günler.
Çiçekler kurumuş, tohumlar yitik,
Eyyam-ı bâhur bekler ak ve şiddetli don tutmaları.

Zavallı ölünün gözünde. Çinileri boyamak.
Bir müzik, çırçıplak beyaz kollar.
Rüzgâr ile kuşlar bir araya gelir – değişir gök.

"BİR YIĞIN ŞEY VAR"

Fernand Fontaine'e, 1916 kur'ası,
20 Haziran 1915'de öldürüldü.

Bir yığın şey var,
Dikkat etmek gerekirdi!
Pek ayıp ettiniz doğrusu!
Böyle diyordu yabanıllar.
Birlikte olduğumuz zaman
Bağışlamıyordun onları.

Şehir bağlarından çözülür bir akşam...
Sen keman çalmaya gidersin.
Bastille'de ayrılınır:
"Ödevlerini düşünecek misin?"
Başına buyrukluk erkek çocuklara özgüdür.
Arıyorduk başına buyrukluğu
Birlikte olduğumuz zaman.

Bütün dünya, acı çeker insan
Ve kanın toprağı yırtar!...
Seni bıraktılar bir uçurumun kenarında!

İyiden iyiye yalnızlar şimdi.

SADIK

Kandan ve gözyaşlarından bir yer için
Uzun ve zahmetli yolun geçtiği
Dingin bir köyde yaşayan
Bizler tertemiziz.

Geceler sıcak ve sakindir
Ve biz sevdalı kızlar için koruyoruz
Bu değerli sadakati
Her şey içinde: Yaşamak umudu.

ZEVK

Bütün teknelerin sahibi olan deniz,
Burdakinden daha az soğuk bir ülkenin,
Çamur ve su ülkesinin, insanlarının,
Bir kamışın sesi eşliğinde
Horon teptiği alandan daha büyük değildir.

Yer bize pek büyük gibi gözüküyordu,
O kadar sıkışmak gereksinimi duymuştuk ki
– İstendiği kadar savunulsunlar! – oynayanlardan
Çoğu diyelim ezilmişlerdi
Bizse ısı alıyorduk onların çevresinden
Tam onların yanı başında.

PARİS ÖYLESİNE NEŞELİ!

Savaş zamanı! Kıştan savaştan daha sert değildir hiçbir şey!

Çok kirliyim (bizde kaldırımda da, sokakta da yürünmez) ama buraya keyfince dinlenmeye gelmek ne zevk!

Şehir yamandır her zaman. Afacanlar ıslıklarlar sinemada *Kamelyalı Kadın*'ı.

Ve biz, başka yerlere gitmek için şehri bir boydan bir boya geçenlere bir arabayla mücevher aramaya mı gittiklerini soruyoruz şimdiden.

Bütün mutlu kadınlar kavuştular
Tekrar kocalarına – erkek güneşten geliyor
Ne kadar da ısı taşıyor.
Gülüyor ve günaydın diyor yavaşça
Kucaklamadan önce ayalini.

*

Düşlüyorum bütün güzelleri
Gecenin içinde gezinip duran,
Sakin sakin,
Yolculuk eden ayla birlikte.

*

Pırıl pırıl, hafifçe kemerlenmiş göğüs
Ermiş karım benim, zamandan çok benimsin sen
Ya da onunla birlikte, onunla da, onunla da, onunla da,
onunla da,
Tüfek ve matara taşıyordum – hayatımız!

*

İşe yaramaz bir yüzümüz vardı uzun süre
Ama şimdi
Sevilmek için bir yüzüm var
Mutlu olmak için bir yüzüm var

*

Meyvaların her bir çiçeği aydınlatır bahçemi,
Güzellik ağaçları bir meyva ağaçları
Ve çalışırım ve bahçemde yalnızım
Ve Güneş yakar ellerimin üstünde koyu ateşini

GÖTÜRMEK

Yol hemen şuracıkta,
Beygir haydi yola.

Kargadan daha güzel
Ona bir yol gerek.

İnce bacak, narin kahraman
Ki izler efendisini dinlenmeye doğru.

Yol hemen şuracıkta:
Koşulan yol, yürünen yol, gezinilen yol,
Durulan yol.

ISLANMIŞ

Taş seker suyun üzerinde,
Dumanın içine işleyemediği suyun.
Su, hiçbir şeyin yaralayamadığı
Bir ten gibi,
Okşanır
Adam ve balık tarafından.

Yay kirişi gibi şaklayan,
Balık, adam onu tuttuğu zaman,
Ölür, yutamadan
Bu havadan ve ışıktan gezegeni.

Ve adam suların dibine gömülür
Balık için
Ya da oynak ve hep kapalı suyun
Acı yalnızlığı için.
Çocuk sütün.

İNEK

İneği götürmeyin
Biçilmiş ve kuru çayıra,
Güleryüzlü olmayan çayıra.

İneği karşılayan ot
İpek bir iplik gibi yumuşacık olmalı,
Bir süt ipliği örneği bir ipek iplik.

Bilmez anne,
Öğle yemeği değildir gereken çocuklara,
Ama süttür otun üstündeki.

Ot ineğin önünde,
Çocuk sütün.

BALIK

Balıklar, yüzücüler, tekneler
Değişikliğe uğratırlar suyu.
Su uysaldır ve kıpırdamaz
Kendisine dokunulmadıkça.

Balık ilerler
Bir eldivenin içine girer gibi parmak,
Yüzücü devinir ağır ağır
Ve soluk alıp verir yelkenli.

Ama uysal su kıpırdar
Kendisine dokunmuştur biri çünkü
Balıktır, yüzücüdür, teknedir
Götürüp
Getirdiği

YÜREK

Yürek türkü çağıran kadına,
Karı eriten kadına,
Kuşların sütanası.

İŞÇİ

Ağaçlarda tahtaları görmek,
Dağlarda yolları,
Gençlik çağında, güç kuvvet yerindeyken,
Demiri dokumak, taşı yoğurmak,
Daha güzel kılmak doğayı,
Kendi süsü olmayan doğayı,
Çalışmak.

ÖRNEK

Nice ışık,
Nice el ve nice yüz,
Geceler arasındaki bütün bu günler,
Kuşların kanatları arasındaki
Gökyüzü örneği!
Yazgı.
İnsan, yalnız başına, buldu her şeyi.
Başlangıç.
Sahnede ufuklar.
Akış.
Solgun bir kubbenin üstüne ışığın düşmesi,
Bir çöl,
Yalnızca birkaç gün için gündüz yıldızı.

GÜZEL

Mutlulukla güzel,
Mutsuzlukla çirkin,
Körler için aşikâr.

ÇİÇEKLER

On beş yaşındayım ve elimden tutuyorlar. Genç olmanın mutluluğuyla birlikte pek cana yakın olmanın elverişlilikleri.

On beş yaşında değilim. Geçmiş zamanda, eşsiz bir sessizlik doğdu. İncilerden ve çalınmış otlardan oluşan bu güzel, bu sevimli dünyayı düşleyip duruyorum.

TANIMLAMALAR

Canlı bir atın üstüne binmiş canlı bir erkek canlı bir köpeği tasmasından tutan canlı bir kadına rastlıyor.

Siyah bir kadın giysisi mi yoksa beyaz bir kadın giysisi mi? Büyük ayakkabılar mı yoksa küçükler mi?

Sönmüş ateş, senin yaşlılığın sönmüş dumandır.

*

Müziği sevmiyorum, bu piyano baştan aşağıya alıyor elimden sevdiğim her şeyi.

BÜYÜK GÜN

Gala'ya

Gel, yukarı çık. Neredeyse en hafif tüyler, havanın dalgıcı, boynundan tutacak senin.

Yeryüzü ancak gerekli olanı taşıyor ve en iyi cinsten senin kuşlarını, gülümseyiş. Senin kederinin yerine, aşkın ardındaki bir gölge gibi, görünüm kaplıyor her şeyi.

Çabuk gel koş. Ve bedenin daha hızlı gidiyor düşüncelerinden, ve hiç, anlıyor musun? Hiçbir şey, seni aşamıyor.

SEVGİLİ

Diz çökmüş gözkapaklarım üstüne
Saçlarım içindedir saçları
Hali var ellerimin halinden
Rengi var gözlerimin renginden
Düşmüş kuyusuna gölgemin
Fırlatılmış bir taş gibi göğe

Gözler var açıktır herdaim
Uykuyu haram ettirir bana
Ya güneşleri önüne katan
Ya o ışık delisi rüyaları
Bir güldürür bir ağlatır beni
Söyletir bilmeden ne söylediğimi

Can Yücel

AŞKIMIN YÜREĞİNDE

Güzel bir kuş gösterir bana ışığı
Işık gözlerindendir, aşikâr.
Güneşin alnında
Şakır durur kuş üstünde bir ökseotunun.

*

Ötücü hayvanların gözleri
Ve öfkeyle ya da sıkıntıyla söyledikleri şarkılar
Bu yataktan çıkmayı yasakladı bana.
Hayatımı geçireceğim burda.

Bağışlayıcı olmayan ülkelerde şafak
Unutuşun görünüşünü alır.
Ve de coşkulu bir kadın uyur, şafakta,
Tepetaklak, batışı aydınlatır onu.

Takımyıldızlar,
Tanıyın kafasının biçimini
Burda, kararır her şey:
Görünüm bütünlenir, yanaklara kan,
Kütleler küçülür ve akar yüreğime
Uykuyla.
Kim ister el atmak yüreğime?

Ben hiç bu kadar güzel bir gece düşlemedim.
Bahçenin kadınları kucaklamaya yeltenir beni –
Gök taşıyıcıları, hareketsiz ağaçlar
Onları tutan gölgeyi kucaklar iyiden iyiye.

Solgun yürekli bir kadın
Kor geceyi giysilerinin içine.
Kadının ele avuca sığmayan göğüsleri üstünde
Aşk keşfeder geceyi.

Nasıl zevk alınır her şeyden?
Nerdeyse her şey silinmişken.
Bütün hareketlerin, bütün fedakârlıkların,
Ve bütün fetihlerin erkeği
Uyur. Uyur, uyur, uyur.
Küçücük, görünmez geceyi defterinden siler iç çekişleriyle.

"NE ÜŞÜR, NE SICAKLAR"

Ne üşür, ne sıcaklar.
Mahkûmu firar etti – uyumak için.
Ölmedi, uyuyor.

Yatıp uyuduğunda
Her şey onu şaşırtıyordu,
Büyük istekle oynuyordu,
Bakıyordu,
İşitiyordu.

Son sözü:
"Eğer yeniden başlamak gerekseydi,
seni aramadan rastlardım sana."

Uyuyor, uyuyor, uyuyor.
Şafak boş yere kaldırdı başını,
Uyuyor.

YAP-BOZ OYUNU

Raymond Roussel'e

Adam kaçar, at devrilir,
Açılamaz olur kapı,
Kuş susar, mezarını kazın,
Sessizlik öldürür kuşcağızı.

Bir dalda bir kelebek
Bekler kışı sabırsızlıkla,
Yüreği ağırdır, dal eğildi eğilecek,
Bir kurtçuk gibi kıvranır dal.

Niçin ağlamalı kurumuş çiçeğe
Ve leylağa niçin ağlamalı?
Niçin ağlamalı amber gülüne?

Uysal düşünceye ağlamak niye?
Niçin aramalı gizli çiçeği
Karşılığını almayacaksa insan?

– Bunun için ama, bunun için işte.

1924-1939

ACININ BAŞKENTİ'NDEN
(CAPITALE DE LA DOULEUR, 1926)

AŞK ŞİİR'DEN
(L'AMOUR LA POÉSIE, 1929)

HER DENEYİŞTE'DEN
(A TOUTE ÉPREUVE, 1930)

DOLAYSIZ HAYAT'TAN
(LA VIE IMMÉDIATE, 1932)

HALK GÜLÜ'NDEN
(LA ROSE PUBLIQUE, 1934)

VERİMLİ GÖZLER'DEN
(LES YEUX FERTILES, 1936)

ÖZGÜR ELLER'DEN
(LES MAINS LIBRES, 1937)

DOĞAL AKIŞ'TAN
(COURS NATUREL, 1938)

EKSİKSİZ ŞARKI'DAN
(CHANSON COMPLÈTE, 1939)

SÖYLENCE KIZLARI'NDAN
(MÉDIEUSES, 1939)

ARTIK BÖLÜŞMEMEK

Çılgınlık akşamında, çıplak ve aydınlık,
Nesneler arasındaki uzam sözlerimin biçimine sahip
Bir yabancının sözlerinin biçimi
Boğazının kemerini çözen
Ve kementli yankıları ele geçiren bir serserinin.

Ağaçlarla çitler arasında,
Duvarlarla çeneler arasında,
Titreyen bu büyük kuş
Ve onu ezen tepe arasında,
Uzam bakışlarımın biçimine sahip.

Gözlerim yararsızdır,
Tozun egemenliği bitti,
Yolun saçları giyindi sert mantosunu,
Artık kaçmıyor, kıpırdamıyorum artık,
Bütün köprüler kesildi, ordan geçmeyecek artık gökyüzü
Artık göremiyorum onu iyiden iyiye.
Dünya koptu benim evrenimden
Ve, savaşımların tam zirvesinde,
Kan mevsimi beynimin içinde solduğu zaman,
Gündüzü, benim olan bu insan aydınlığından
Ayırdediyorum,
Baş dönmesini özgürlükten,
Ölümü sarhoşluktan,
Uykuyu düşten ayırdediyorum,

Ey kendi üstümdeki yansımalar: Ey benim kanlı
yansımalarım!

YOKLUKLAR

I

Görülmemenin
Yavan zevki ve zavallı sırrı.

Sizi tanırım, ağaçların ve şehirlerin rengi,
Aramızdadır göreneğin saydamlığı
Şimşekler çakan bakışlar arasında.
Taşlar üstünde yuvarlanır
Suyun eğleşe eğleşe akışı gibi.
Bakireler karanlıklaşır yüreğimin bir köşesinde,
Ötekisinde yumuşak el tepelerin yamacındadır.
Azıcık su eğrisi kışkırtır bu çavlanı,
Bu aynalar karışımını.
Kesinliğin ışıkları, kırpmam gözlerimi,
Kıpırdamam,
Konuşurum
Ve uyuduğumda
Boğazım tül bayrak halkasıdır.

GECE

Okşa gecenin ufkunu, ara şafağın etle örttüğü siyah kehribardan yüreği. Gözlerinin içine koyardı masum düşünceler, alevler, kanatlar ve güneşin bulup çıkarmadığı yeşillikleri.

Sende eksik olan gece değil, gecenin kudreti.

*

Dünyanın boşluğunda portakal saçların
Senin bütün yansımalarını arayan çıplak ellerimin bulunduğu
Gölgenin ve sessizliğin ağır camlarının boşluğunda.

Yüreğinin biçimi düşçüldür
Ve aşkın benim yitik tutkuma benzer.
Ey amber iç çekişler, düşler, bakışlar.

Ama sen her zaman benimle değildin. Belleğim
Senin gelişini ve gidişini görmüş olmakla
Kararmıştır henüz. Aşk gibi kelimeleri kullanır zaman.

İLK OLARAK

Işık kuleleridir onun gözleri
Çıplaklığının alnı altında

Saydamlığın çiçeğine
Düşüncelerin geri dönüşleri
Sağır kelimeleri kaldırır yürürlükten

Siler bütün imgeleri
Aşkın ve huysuz gölgelerinin kamaştırır gözlerini
Sever – sever kendi kendini unutmayı.

Üstüme eğiliyor
Habersiz yüreği
Kendini sevip sevmediğini öğrenmekten
Güveni var unutuyor
Gözkapaklarının bulutları altında
Ellerimin arasında uyuyor başı
Neredeyiz biz
Birlikte ayrılmamacasına
Yaşayanlar yaşayanlar
Yaşayan erkek yaşayan kadın
Ve yuvarlanıyor başım onun düşlerine.

İKİNCİ DOĞA

*

Yalnızlık yokluk
Ve onun ışık darbeleri
Ve dengeleri
Hiçbir şeyi görmemiş olmak anlamamış olmak

Yalnızlık sessizlik
Korkunun şafağında
Gözyaşlarıyla ilk ilişkiden
Daha coşturucu

Bilisizlik masumluk
En gizlisi
En canlısı
Ölümü dünyaya getiren.

*

Mahpusların hakkı vardır gülmeye
Yitirdiler merakın anahtarlarını
Suçlarlar yaşama tutkusunu
Hafif zincirler
Eski suçlamalardır onları neşelendiren henüz
Tembelliğin artık bir gizemi yok
Hapistedir özgürlük.

BİR İMGE GİBİ

Kuytu hazinelerini gizliyorum
Bilinmeyen inlerin
Ormanların yüreği uykusu
Yakıcı bir fişeğin
Gece ufku
Taçlandırıyor beni
Gidiyorum başta birinci
Yeni bir gizi selamlayan
İmgelerin doğumunu.

Çıkıyorum sıkıntının mahzenlerinden
Korkunun yavaş eğrilerinden
Düşüyorum bir tüy kuyusuna
Haşhaşlar buluyorum sizi
Onu kafamdan geçirmeksizin
Kapalı bir aynada
Siz meyvalar kadar güzelsiniz
Ve öylesine ağır ey benim ustalarım
Yaşamak için size kanatlar gerek
Ya da benim düşlerim.

Çocukluk onda kalır
Ödevler yüzünden azar işitmekte
Hayat lâyık olmakta
Her renkten oyunlarıyla onun
Kıvrılmış defterleriyle kekre kalem kutularıyla
Bir el kapanır konar

Çocuğun elleri
Kurbağaları andıran.

Ama işte yıkılıyor doğruluyor sallanıyor iki yana
Küçümseyici toz
İskeletsiz güzellik bütünüyle
Soyulmuş tümüyle meraklı
Bir saray selamlıyor onu buyur ediyor eşlik ediyor ona
Ön yüzüyle büyük soy sop defteriyle
Büyük duvarlara hakaret olan anahtarlarıyla
İnanmaya gülümseyen açık perdeler
Aynı biçimde içerdeki üç kat
Ölçülmedi kırışıklarca.

Kertenkelenin en küçük yarışı
Yalanlıyor bütün sakınımları
Ağacın en küçük ölümü
Balta ipi kestiğinde
Ve kuş kurtulduğunda
Beklenmedik bir kanat vuruşuyla.

Kızıl sarı saçlıların donanımı parıltılı süs
Ve bu aşağılama bütün yeraltı bitkileri için
Kutsamak için balıkları onurlandırmak için ateşleri
Kaynaklar gölgeyle taçlanır
Beden bölüşür fetihlerini
Ama gençlik hapsedilmiştir hücrede.

Haşhaşlar bilir misiniz
tohumların zorlu yolculuğunu.

EVREN-YALNIZLIK

Dağ deniz ve denize giren güzel kadın
Yoksulların evinde
Onlara gölgelik yerine geçen solmuş gökte
Gizlenir binlerce karanlık lâmba.

Bir yankı tarlası gözyaşlarıyla birleşir
Kapa gözlerini
Bütün istenenler oldu.

Hayaller peşinden
Işık yığını başka düşlere doğru yuvarlanır gider.

Adli Moran

Çıplaklığının hayali
Sadeliğinin çocuk hayali
Çocuksu hayvan eğiticisi tensel uykusu
İmgesel özgürlüklerin.

*

Bu soluğa bu kış güneşine
Dudaklarını bitiştiren
Bu taptaze okşayış
Senin utanışının hafif denizleri koşmak için
Gölgede biçimlemek için bunu
Yasemin aynalar
Dinginliğin sorunu.

*

Uzanıyor boylu boyunca
Kendini daha az yalnız duyumsamak için.

*

Hava aydınlık giyiniğim
Sanki günden çıkmak için dışarı

En bilge adaletsizliğin
Kıskançlığın
Acımasız işareti altında öfke

Bu karanlık göğü kaçırt
Kır camlarını
Ver ona yemesi için taşları

Bu sahte karanlık gökyüzü
Rezil ve basık.

HAZIRLAMALAR

Son derece dokunaklıdır
İnsanın kendi kendini anlatamaması
Yabancı bir dilde konuşan
Tanımadığı birinin hatalarından
Çok açık biçimde sorumlu olması
Aydınlıkta ve ancak varlığına inanan
Bir başkasının kapalı gözlerinin içinde olması.

Gözle görülmeyen ama kurtarıcı
Kazanılacak karanlıkların harikaları
Bütünüyle her kafadadır
Yalnızlığın çılgınlıkları
Gücün ve insansı biçimin son bulduğu sırada
Ve her şey kafadadır
Ölümlü güç kadar insansı biçim de
Ve bir insanı kendi kendinden ayıran her şey
Bütün varlıkların yalnızlığı.

Açıklardaki rüzgârların şiddeti
Gemilere yaşlı yüzlere
Sürekli bir barınak
Ve silahlar kendini savunmak için
Pek az tanınan bir kumsal
Silahla bir tek atış
Uzun süre önce ölmüş babanın
Şaşkınlığı.

*

Bütün bu insanlar tıkınıyorlar
Pis boğazlar memnunlar hallerinden
Bir de gülebilseler tıkınacaklar daha da çok.

*

Adam kadını kollarının arasına alır
Pırıl pırıl ışıklar bir anlık buluşmada
Sırta omuzlara göğüslere yayılan
Bir bulutun ardına gizlenen sonra

Kadın götürür elini kalbinin üstüne
Sararır ürperir
Haykıran kimdi peki?

Ama öteki yaşıyorsa hâlâ
Bulunacak tekrar
Adı bilinmeyen bir şehirde.

*

Ak ağaçlar kara ağaçlar
Doğadan daha taze
Bulmak için gerekir bu doğuştan getirilen yazgıyı
Yaşlanmak denen.

HENÜZ BOZULMAMIŞ

Elveda hüzün
Günaydın hüzün
Tavanların çizgilerinde yazılı
Sevdiğim gözlerde yazılı
Sen düpedüz sıkıntı değilsin yüreğe basan
Dudakların en acınacağı belirtir seni
Bir gülümsemeyle
Günaydın hüzün
Sevilen bedenlerin aşkı
Aşkın gücü
Canayakınlık boy atar orda
Bedensiz bir canavar gibi
Acılı başıyla
Güzel yüzlü hüzün

Sabahattin Kudret Aksal

ŞİİRİN ELEŞTİRİSİ

Bilinir nefret ettiğim kentsoyluların saltanatından
Aynasızların ve papazların saltanatından
Bundan nefret etmeyen insandan daha da nefret ederim
Benim gibi
Olanca gücüyle

Doğadan daha küçük insanın suratına tükürürüm
Bu *Şiirin Eleştirisi*'ni bütün öteki şiirlerime yeğ tutmayanın

GECE YARISINA DOĞRU

Kapılar açılır açılır perdeleri pencerelerin
Sessiz bir ateş yanar ve gözümü alır
Anlaşılır her şey rastlarım
İstemediğim yaratıklara

İşte başkasının mektuplarını kendinin sanan ahmak
İşte gümüşten olduğunu sandığı değerli yüzük
İşte ak saçlı geveze kadın
İşte maddesi olmayan kız
Eksikli ve çirkin yıkanmış geceyle ve yoksullukla
Boyanmış mor ve uyumsuz eflâtun renklerle
Çıplaklığı namusu duyumsanıyor her yerde
İşte deniz ve oyun masalarının üstünde gemiler
Özgür bir adam bir başka özgür adam ve aynısı
Çamurun örtülü korkusunun önünde kudurmuş hayvanlar
Ölüler mahkûmlar deliler olmayan kişilerin tümü

Ama sen neden yoktun orda beni uyandırmak için

VÜCUDUMUN ANLAMI İÇİNDE GÖZ ALABİLDİĞİNE

Bütün ağaçlar bütün dalları bütün yaprakları ağaçların
Temeldeki ot kütle halindeki kayalar ve evler
Gözünün yıkandığı uzaktaki deniz
Bir günün ve öteki günün bu imgeleri
Kötülükler ve fazlasıyla kusurlu erdemler
Sokaktan rastlantısal olarak geçen yayaların saydamlığı
Ve senin sürekli arayışlarla bulup çıkardığın kadın yayalar
Senin kurşun yürekli dudakları bakire musallat düşüncelerin
Kötülükler ve fazlasıyla kusurlu erdemler
Fethettiğin gözlerle izinli bakışların benzerliği
Vücutların yorgunlukların diriliklerin karışıklığı
Kelimelerin tutumların düşüncelerin yansılaması
Kötülükler ve fazlasıyla kusurlu erdemler

Aşk tamamlanmamış insandır.

SEVDALARIN MEVSİMİ

Kıyılar yoluyla
Tedirgin bir uykunun üç yüzeyli gölgesinde
Geliyorum sana çift olan çok olan sana
Deltalar dönemini andıran sona

Benimkinden daha küçüktür başın
Komşu deniz ilkyazla birlikte sürer egemenliğini
Senin kırılgan biçimlerinin yazları üstünde
Ve işte orada yakılıyor kakumlar yığınla

Senin üst yüzünün
Avare saydamlığında
Tapılasıdır bu kararsız ürkek hayvanlar
İmreniyorum onların yürek temizliğine
deneyimsizliğine
Senin eğilmeden aşkın yolunu bulan
Saman çöpünden bile habersiz deneyimsizliğine

Kıyılar yoluyla
Ve açıkça gösteren bir lamba bile olmadan
Senin gülüşlerini kadınlar kalabalığına
Ve bunu hiç de istemeyene gözyaşlarını.

HEP YENİ, HEP FARKLI BİR KİŞİLİK OLARAK, ÇELİŞKİLERİNDE KARIŞIP ERİMİŞ CİNSELLİKLERİN AŞKI İSTEKLERİMİN YETKİNLİĞİNDEN ÇIKAGELİR DURMADAN. HER TÜRLÜ MÜLKİYET DÜŞÜNCESİ ONA İSTER İSTEMEZ YABANCIDIR.

Yarını düşünecek cüret yoktur genellikle bende
Bir vuruşta hayatı ölüme karıştıracak bir kılıç değilim
Pek çok mutlu büyükler gördüm vakti şaşırmayan
düşcüler tanıdım
Ve elleri sütanne olmayan adamlar soylulukla
parlayan derisi sökülmüşler

Ama doğuştan duvar saatleri de
İletişime engel kadınlar
Ve yaşsız çocuklar da

Boyunlarına bağlı tabaklar önünde
İştahlarını boşaltıyorlardı
Hiçbir şey vermiyorlardı
Kendi sermayeleriydi tükettikleri

Ani bir vuruşla geceyi bekçi kılan
bütün bu kötü anıları durdurtuyorum
Hiç deneyim yok artık
Yüreğimin en karanlık noktasına iniyor başka
karasinekler
Bitmez tükenmez bir kolun etrafında bir öpüş bileziği
Bir memenin ucunda esrikliğin gülbezeği

Utanmış bakışların anaforu utandırmıyor beni
Kabuklarının altından ateşle ağaçlara sarılıyorum
Yağmurun yalımlarını arıyorum toprakta
Sıcaklığın akik taşını
Kış güneşinin en küçük tohumlarını
Kül kokusunda ve leylak renginde

Cehaletle maskeli alaca arayışlar
düzen adına alçakgönüllülükle korunan tozlu
yerden salıverdiler beni
Dönüş yolunda çok fazla delik
çok tekerlek izi var
Bir türlü bitmeyen herşeyi kırıp döken
oyunlar öğreniyorum
Yüksekliğin perdelerini delen şarkılar
Dönüş ezici bir düşüş olurdu

Gözlerimle taçlanmış
İşte en kıymetli baş
Küçük görünüyor ve gepegenç
Yüzyüzeyiz ve bize görünmeyen hiçbir şey yok
Dur durak bilmeyen bir taşkınlık dedik kendi
kendimize
ve birbirimize söyleyecek herşey elimizdeydi

Okşanan bükülgenlik bir oraya bir buraya gidiyorsun

Çifte yürekli aynamızda
İsteklerimiz gövdeni inşa edecek
Ondan kuşlar için susuzluk
fırtına kadifeli bir gemi
bunak eller için bir kaynaç
alışkanlığa karşı bir silah

Kırılan bir camın nedir ağırlığı
Çıplaklığının buğdayları damarlarımdan akıyor
Amberin kısa soluğu boşlukta
Suya açılan çizgilerin ürpertisi uçurumda
Kan terketmiyor avını
Geçmiş oluşunun nedenini

Bütün duyduğum güven
bir kere de birkaç yalan söyleyen kadına
soluk soluğa hakikati verdi bana
Ona benim öğrettiğim hakikatı
Hazin ve tatlı hakikatı
Aşkın açlığa ve susuzluğa benzediğini
Ama hiç dindirilmediğini
İstediği kalıba girsin çıkıyor evden
çıkıyor manzaradan
ufuk ona yatağını hazırlıyor

Nasıl ki hayatım diyordu kendi kendine kadın
Bir başkası mı olmuştum kendimde
Kim hayatın içinde kim kendimde
Ve ben ötekiler
Oysa gövdem yüzüm gözlerim
Bütün gördüğüm
Ya da bütün ötekilerin gördüğü
Senin gördüğün

Güneşin yeryüzünü terkettiğini gördüm
Ve toprak uyuyan erkekler ve kadınlarla doldu

Gökyüzünün ve denizin kum saatlerini devrilirken gördüm

Düşen bir eteğin kum saatini
Ve ayağa dikilen çıplak bir gövdeden
açık kapı dışarısıdır kral
Kulak zarı patlatırcasına her yerde şarkı söyler
Rüzgâra asılır bir asma yaprağı
Duvarlar boşlukla
ve saydam yalnızlıkla kaplı
Yeni doğanını seyreden bir kadın gördüm
Bir çatıdan sökülmüş bir kiremit gibi
İnsanın ilerlemesi çocuk

En iyi dostumu
Şehrin sokaklarını kazarken gördüm
bir akşam şehrin bütün sokaklarında
kederin uzun tünelini kazarken gördüm onu
Bütün kadınlara
ayrıcalıklı bir güldü armağanı
Çiyden bir gül
tıpkı ıssız olma esrikliği
yumuşak başlılıkla
rica ediyordu onlardan
şu küçük unutmabeniyi
kabul etmelerini
pırıl pırıl ve gülünç bir gül
düşünen bir elde
çiçekten bir elde

Korku sıkıntı sefalet
tutkulu gülmenin yerine
küçük gülüşler
yarına geçişe izin verebilirdi
bütün kadınlar hiçbir kadın
tükenmez bu gece
gün bir bilinmeyen kadın
ya da bir ölü

Memelerinde gözlerinde çıkmışlardı
ağır ve çirkin şehri
Saçı bir kalkan
kırık sönmüş
yararsız sokakların korkusuyla
darmadağın olmuş bir kalabalık
saçı

Ve görünmeyenin doğuşunu gördüm
düşlenmiş geceyi

Öylesine güçlü öylesine keskin ki bıçaklar ağırlıkları
bile yoktu artık
Karman çormanlığa dağılmış en yorgunları en
gururluları şaşırtan
ıssız dilencilerin izindeki dilenciler gibi
kesin yıldızlar gibi bıçaklar
Rüzgâra durmuş hapisane parmaklıkları gibi
Ağlamak ve bir daha ağlamamak için bıçaklar
Tan vakti çiçeklerinden kâğıt baskınlarına gitmek için
bıçaklar
Siyah beyaz hayatın temellerini ekmek gibi yağmalamak için
Nefeste ağulu cam gibi bıçaklar
Gözleri kamaştıran bir yasın çıplak kulları gibi
tufanların can çekişmesini gözetimde tutmak için

Saçmanın sonunu tanımak için

Enis Batur

OLMAK

Alın yitik bir bayrak gibi
Seni sürüklüyorum yalnız olduğum zaman
Soğuk sokaklarda
Karanlık odalarda
Yoksulluğu haykırarak

Onları bırakmak istemiyorum
Benimkilerin kapalı aynasında doğmuş olan
Aydınlık ve karmaşık ellerini

Geri kalan her şey kusursuz
Geri kalan her şey henüz
Hayattan daha yararsız

Kaz toprağı gölgenin altındaki

Göğüslerinin yanında sudan bir örtü
Orda boğulmak
Bir taş gibi.



Desen Pablo Picasso

AÇIK HAVA

Kıyı titrek ellerle
İniyordu yağmurun altında
Sisten bir merdiven
Çırçıplak çıkıyordun sen
Yüreği çarpan yalancı mermer
Erken sabahın rengi
Devcileyin hayvanların koruduğu hazine
Korurlardı güneşten kanatlarının altında
Senin için
Görmeyip de tanıdığımız hayvanlar

Gecelerimizin duvarlarının ötesinde
Öpüşlerimizin ufkunun ötesinde
Sırtlanların bulaşıcı gülüşü
Teker teker yaşayan varlıkların
Kemirebiliyordu iyiden iyiye eski kemiklerini

Zevk alıyoruz güneşte yağmurda denizde
Bir göğe bir denize yeter ki bakalım bir kez
Bizim olan

*

Kimseler bilemez beni
Senin beni bildiğin kadar

İçinde yanyana uyuduğumuz
Gözlerin
Benim insan parıltılarıma
Dünyanın gecelerinden daha iyi bir gelecek hazırladı

İçinde uçtuğum gözlerin
Yolların gidişine
Dünyanın dışında bir anlam verdi

Bize belirtenler
Gözlerindeki sonsuz yalnızlığımızı
Artık kendilerini sandıkları gibi değiller

Kimseler bilemez seni
Benim seni bildiğim kadar

Özdemir Asaf

KAÇ YAŞINDASINIZ PEKİ?

Gençlikten söz edelim
Yitirelim gençliğimizi
Gülelim ona o gülüyor
Baş arkaya kaykılmış
Gülmek daha güçlüdür söylemekten

Bizi ayartan hâlâ
İnce biçimler
Bu ikiyüzlü biçimler
Pek değişken pek kötü düzgünlenmiş
Onların önünde
Taze yağdan ellerimiz
Şaşkındır
Ve tunçtan dudaklarımız
Utangaç şarkıyla
Ölümsüz kılınmış dudaklarımız
Anlaşılması güç
Veda sözcükleri kekeler

Kendi kendini biçen bir testere.

*

Geri geri giden kapkara bir kalabalık
Bel girer yumuşak toprağa
Henüz sıcak yatak örtülerinin arasına giren taze bir kız gibi
Ay boğar geceyi
Yine de güç sürüp gider hayatın kanıtları olarak.

KUMSAL

Herkes birbirine borçluydu göğün ve havanın
Suyun ve kumun yumuşak bir çıplaklığını
Herkes unutuyordu görünürlüğünü
Ve kendi kendilerinden başkasını görmemeye söz
vermişlerdi.

DUYGULAR

Soyunmuş giysisinden ve alnı açık
İniyorsun bir balta gibi
Işıl ışıl ve kurşuna bile ağır çeken
Bir ağırlık misali

Duy yakutun çatlayarak açışını
Solup gidişini firuzenin
Ağzın ayartıyor yüzünü
Ve vücudun çıkıp gelebilir
Bir yürek gibi çarpa çarpa

GÜZEL EL

Geçmişimde inleyen bu güneş
Elimin ve ellerinin eşiğini aşmadı
Otun gezi çiçeklerinin
Gözlerin onların bütün saatlerinin
Her zaman yeniden doğduğu kırlar
Cennetler ve fırtınalar vadedildi
İmgemiz düşlerini korudu

Eski gençliği hoş gören güneş
Yaşlanmaz hoşgörüsüzdür
Derin gökyüzünü bana perdeler bir mezar gibi
Kelimelerle birlikte
Tutkuyla
Bulup çıkarmam gereken mezar gibi.

KALEMLERİN ÜRETİLDİĞİ YER

Sonuncu kırlangıç
Işığı tutmak için
Bir sepet örecek olan
Terkedilmiş bu gözün
Resmini çizecek olan sonuncu kırlangıç

Köyün avuç içinde
Hayvan uykusunun
Tanelerini yemeye gelir akşam

Düşünceye iyi geceler

Ve çağırırım sessizliği
En küçük adıyla.

VERİMSİZ GÖZLER

Bir tomurcuk gibidir o
Alevin uzamı
Temiz yürekli onun ıtırı vardır
Birbirine sarılmış aşıkların ıtırı.

ŞİMDİYE KADAR BANA ESRARLI BİR BİÇİMDE YASAKLANMIŞ KELİMELERİN BİR BÖLÜMÜ

André Breton'a

Mezarlık kelimesi
Başkalarına kalsın ışıl ışıl mumlar yanan mezarlıkları
düşlemek

Küçük ev kelimesi
Gazete ilanlarında ve şarkılarda
Sık sık geçen kelime
Kırışıklıkları var bu bir eşcinsel yaşlıdır
Parmağında bir zar tutar bu bir olgun papağandır

Petrol
Yangınların elinde
Değerli örneklerle tanınmış

Sinir illeti utanması olmayan bir kelime
Birbirine benzeyen iki göz arasında çukur gölgesi

Kırmadil kelimesi atlas üstünde baştan başa mantar tabakası

Koltuk değneklerinden daha biçimsiz iki küheylanın
Sürükleyip götürdüğü banyo küveti kelimesi

Lambanın altında bu akşam yeşillikleri bir addır
Ve içinde her şeyin kaskatı kesildiği bir aynayı ele geçirir

İplikçi kadın ergitici kelime hamak yolunmuş asma

Zeytin ağacı ışıkların kemerli ocağı
Sürülerin yaygarası ovada duyulmaz olur

Kale etkisiz kötülük

Zehirli maun perde

Yuvarlak masa değişken surat asma

Balta yanlışlığa atılan zar

Sesli harf devasa pul
Teneke hıçkırık toprak ana gülüşü

Tetik kelimesi parıltılı tecavüz
Atardamarlarda gelip geçici mavilik

Göktaşı kelimesi açık pencerede sardunya
Çarpan bir yüreğin üstünde

Gürbüzlük kelimesi fildişi kütlesi
Taşlaşmış ekmek ıslanmış tüyler

Oyun bozmak kelimesi pörsümüş alkol
Kapısız eşik lirik ölüm

Erkek çocuk kelimesi bir adacık gibi

Ayıüzümü lav rütbe şeridi yaprak cıgarası
Baygın uyku peygamberçiçeği cambazhane kaynaşım
Kim bilir ne kadar kalır bu kelimelerden
Hiçbir şeye götürmeyen
Harikulâde kelimeler ötekiler gibi
Ey benim insan imparatorluğum
Her şeyi söylemenin
Derin kaygısıyla
Bütün gerçekliğe karşı
Buraya yazdığım kelimeler

BENDEN SONRA UYKU

1
Gücün kuvvetin bitiminde
Kapkara bir ateş dolaşıyor

2
Sonuna eren o hale düştüm

3
Bir lokmacık kargalar yırtıcı gece yarıları
Bütün altınları gölgede bırakan tentene

4
Kucak kucak mırıltılarla ova ve hayalleri
Söylev üstüne söylev çekiyorlar avunduğum

5
Kiler kokan
Balmumu göller küflü meşeler
Yeşil yıldızların dört köşesi
Ölümsüz tavırlar takınıyordu
Bir deri bir kemik kuşlar

6
Dost çiçeğin çığlığından
Daha da ufak tefek
Bir sürü tad gecede eridi
Kilidinde anahtar gibi
Sıcakta içki gibi

7
Görünmez evlerin ötesinde
Yüzleri bulandıran uykunun ötesinde
Sürdürüp gider üzüntümü uzun yapraklar
Koltuk altlarında

8
Yollar kıvrıntılı
Yollar inmeli
Yollar birbirini tutmıyan

9
Bir lokmacık kargalar
Kara çocuk açtı kar beyaz gözlerini

10
Döndüm
Sis de döndü

11
Yatay ağırlığım kadar ağırım şimdi

12
Az sonra gündüz baştan başa
Kılıç benzeri şeyler çiğniyor taş
Atmada gök yeşilliğin rezelerinde
Şafağını sallıyor baş
Az sonra güneş and içecek

Oktay Rifat

GUERNICA ZAFERİ

I
Yıkıntı evlerin güzel dünyası
Maden ocağının ve tarlaların

II
Ateşe uygun yüzler soğuğa uygun yüzler
Gece itip kakmalara sövüp saymalara dayaklara

III
Her şeye uygun yüzler
İşte sizi sınırlandıran boşluk
Ölümünüz örnek sayılacak

IV
Ölüm devrilmiş yürek

V
Cezasını çektirdiler size ekmeğin
Gökyüzünün toprağın suyun uykunun
Ve hayatınızın
Yoksulluğunun

VI
Anlayış istediklerini söylüyorlardı
Güçlüleri tayına bağlıyor yargılıyorlardı aşırıları
Sadaka veriyorlardı bir meteliği ikiye bölüyorlardı
Selamlıyorlardı işe yaramaz bedenleri
Nezaketten ezilip büzülüyorlardı

VII
Direttiler gözlerde büyüttüler bizim dünyamızdan değillerdi

VIII
Kadınlar ve çocuklar aynı hazineye sahip
Yeşil yaprakların ilkbaharın saf sütün
Ve temiz bakışlarındaki
Sürenin hazinesi

IX
Kadınlar ve çocuklar aynı hazineye sahip
Gözlerde
Erkekler var güçleriyle savunuyorlar onu

X
Kadınlar ve çocuklar aynı kırmızı güllere sahip
Gözlerde
Her biri gösteriyor kendi kanını

XI
Korkusu ve cesareti yaşamanın ve ölmenin
Öylesine zor ve öylesine kolay ölüm

XII
Bu hazine şarkılara döküldü insanlar için
Bu hazine boşa harcandı insanlar için

XIII
Gerçek insanlar için umutsuzluk
Umudun kemiren ateşini besler
Açalım birlikte geleceğin son tomurcuğunu

XIV
Paryalar ölüm toprak ve düşmanlarımızın
İğrençliği gecemizin tekdüze
Rengine sahip
Hakkından geleceğiz bunun.

ERDEMLİ YALNIZ

Adlandıracağım alnını
Hıçkırıklarının tepesinde bir yakmalık yapacağım ondan
Bir kılıç yırtar gibi bir ipek perdeyi
İçini yırtan acıyı adlandıracağım yansıma diye

Seni darmadağın edeceğim gizli bahçe
Haşhaşlarla ve yararlı sularla dolu
Sımsıkı bağlayacağım seni kırbacımla

Yüreğinde ölgün yeraltı ışıklarından başka şey yoktu
Kandan başka bir şey olmayacak artık gözbebeklerinde

Ağzını ve ellerini adlandıracağım son olarak
Ağzın yok olmuş yankı ellerin kurşun akçe
Kıracağım buyurup yönettikleri paslı anahtarları

Bir gün yatışmam gerekirse iyice
Unutmam gerekirse yenmek nedir bilmediğimi
Kinimin büyüklüğünü bilmiş olursun en azından

BİR DEVİN SONU

Öldüğünü kendin görmen gerekir
Hâlâ yaşadığını bilmen için
Deniz ne kadar yüksek ve ne alçak
Toprağın oğlu çiçek yiyicisi külün meyvası
Bağrında karanlıklar sonsuza kadar örter gökyüzünü

Güneş koparıp bırakır ipi duvarlar raksetmez olur
Güneş bırakır kuşlara geçit vermeyen yolları

MEVSİMLERİN PEŞİNDE

Arasında ateşin mart cücesi dumansız ateş
Dudak oyunu doğum oyunu
Aile incelikleri vardır
Boğazlar kaynakların bütün sokakları

Arasında oyunun nisan ateşi
Sahtesini yapar doğallıktan uzak çimlerin

Akşam toprak söndürülür zevkle
Çamura bata çıka yürünen yerde
Anlaşmış düşleri olan
Mayısın yastığında

Nazlanmadan ilerler hayat

Denizlerin düzlüklerinde sisin tekneleri
Senin unuttuğun bir ilkbahara doğru yavaşça gider suda

Je ne suis pas seul

Chargée
De fruits légers aux lèvres
Parée
De mille fleurs variées
Glorieuse
Dans les bras du soleil
Heureuse
D'un oiseau familier
Ravie
D'une goutte de pluie
Plus belle
Que le ciel du matin
Fidèle

Je parle d'un jardin
Je rêve

Mais j'aime justement.

YALNIZ DEĞİLİM

Dudakların hafif meyveleriyle
Yüklü kadın
Binbir çeşit çiçekle
Süslü kadın
Güneşin kollarında
Görkemli kadın
Evcil bir kuşla
Mutlu kadın
Bir yağmur damlasıyla
Çok hoşnut kadın
Sabah güneşinden
Daha güzel kadın
Sadık kadın

Bir bahçeden söz ediyorum
Düş görüyorum

Ama seviyorum tam anlamıyla.

İLK YALIN KELİMEDE

İlk yalın kelimede etinin ilk gülüşünde
Kalın yol kaybolur
Her şey yeniden başlar

Utangaç çiçek gece göğünün havasız çiçeği
Beceriksizlikle örtülmüş eller
Çocuk elleri

Senin yüzüne doğru kalkmış gözler ve gündüzdür
yeryüzünde
Kapalı ilk gençlik
Tek zevk

Topraktan ocak kokuların ve çiğin ocağı
Yaşsız nedensiz bağlantısız
Gölgesi olmayan unutuş.

1939-1952

AÇIK KİTAP I'DEN
(LE LIVRE OUVERT I, 1940)

AÇIK KİTAP I'DEN
(LE LIVRE OUVERT II, 1942)

ŞİİR VE HAKİKAT 1942'DEN
(POESIE ET VÉRTIÉ 1942)

YATA MASA'DAN
(LE LIT LA TABLE, 1944)

ALMAN BULUŞMASINDA'DAN
(AU RENDEZ-VOUS ALLEMAND, 1944)

KESİNTİSİZ ŞİİR'DEN
(POÉSIE ININTERROMPUE, 1946)

SÜRÜP GİTMEK ÇETİN ARZUSU'NDAN
(LE DUR DESIR DE DURER, 1946)

BAKIŞ İÇİNDE'DEN
(A L'INTÉRIEUR DE LA VUE, 1947)

SİYASAL ŞİİRLER'DEN
(POÈMES POLITIQUE, 1948)

LEDA'DAN (LEDA, 1949)

BİR AHLAK DERSİ'NDEN
(UNE LEÇON DE MORAL, 1949)

HER ŞEYİ SÖYLEMEK'TEN
(TOUT DIRE, 1951)

ANKA KUŞU'NDAN
(LE PHÉNIX, 1951)

KESİNTİSİZ ŞİİR II'DEN (POÉSIE IINTERROMPUE, 1953)

YAŞAMAK

İkimizin de ellerimiz var verecek
Tutun elimden sizi uzaklara götüreyim

Yaşadım durdum yüzüm değişti
Her eşikte her elde aştığım
Tanıdık bahar tekrar doğuyordu
Eriyip gidiverecek karını avcunda tutup kendi için ve benim için
Ölüm ve sözlü
Beş parmağı bir sıkılan bir gevşeyen yavuklu

Yaşım yüklüyordu sırtıma her zaman
Başkalarıyla yaşamanın ve yüreğimde
Bir başka yüreğin kanını taşımanın yeni nedenlerini

Ah akıllı uslu bir oğlandım eskiden şimdi de öyle
Zayıf kör kızların akçıllığı karşısında
İyice sarışın yıpranmış aydan daha güzel olan
Hayatın yollarının yansısıyla yıpranmış aydan
Yosunların ve ağaçların yolu
Sisin ve çiğin
Toprak üstündeki yerine
Tek başına çıkamayan genç bedenin
Rüzgâr soğuk yağmur sallar onu beşiğinde
Yaz ondan bir erkek yaratır sonra

Benim erdemim görülebilen her elde hazır ortada
Tek ölüm bu işte yalnızlık
Taşkın öfkedeki derin hazdan derin hazdaki aydınlıktan
Bütün yaratıklar arasında tepeden tırnağa yapıp çattım
kendimi
Toprakta ve bulutlarda tüm zamanlar boyunca
Mevsimler gelir geçer gencim
Ve yaşamış olmanın gücüyle güçlü
Gencim ben ve kanım yıkıntılarımın üstünde yükselir

Harman edecek ellerimiz var bizim
Hiçbir şey asla daha çok çekici değil
Birbirimize bağlanmamızdan orman örneği
Toprağı göğe ve göğü geceye kavuşturan

Bitimsiz bir gündüz hazırlayan geceye.

BİZ NEREDE OLURSA OLSUN

Kuş durup bekler görünmeyen bir avı
Avlar verir yavrularına
Şakımaya uçmaya uyumaya değer bu

Kapalı ormanın acımasız ilişkisine
Islak tarlaları yeğler
Günün son ekin saplarıyla yüklü

Yaşamın ince örgüsü
Kaplar yavaşça yüzünü senin
Ve sen bu sepette taşırsın
Yaşama araçlarımızı nedenlerimizi
Sen akıllı olduğun kadar güzelsin de
Sana gelir ulaşır bütün güzel sözcükler

Bu akşam bizden ve kuşlardan söz edeceğiz
Dinlemeyeceğiz uzun ve sağır tarihini
Kendi yerlerinden kovulmuş insanların
Altın çeneli ölüm tarafından
Hayvanlardan daha az onurlu insanların
Her yerde kötülüğün peşinden giden
Çırılçıplak gelmediler mi sonra
Bizimkine benzer bir aydınlık barınağa

Birbirimiz için endişeleniyoruz
Günden güne koruyoruz hayatımızı
Yumurta kırılıp varlığı biçimlenen bir kuş gibi
Ve hazzı
Gelecek nice kuş arasında.

"ONUN KRALİÇE OLMASINI İSTERİM!"

Nusch'a

Bir kent bir köy ve kendi sesimin yankısı

Büyülenmiş kulak siler sessizliği
Dinle damlar üzerindeki güzel hava hırsızlarını
Rüzgârla ve yağmurla yemlenmiş
Denizden geliyorlardı gökyüzüne doğru gidiyorlardı
Yolda kalmışlardı
Dinle öğrenmek için söyledikleri şikâyetleri
İşittiğin budur işte

Sokakta
Her erkekten iki erkek yaratılır
Ve bütün kadınlardan ortaya çıkarılan tektir
Kiminle konuşuyorum
Seninle dinle cevaplıyorum
İlklerinden sonlarına kadar bütün sözlerine
Mırıltılara haykırışlara kaynağa tepeye
Sana cevap veriyorum benim sınırsız aşkım

Bir köy bir kent senin sesinin yankısı
Yontan köyleri kentleri onları bölük bölük ayıran
Büyük kural

Sevilmeye değer olan kimse
Hiçleşmeye karşı olandır

Öteki güneşleri düşünmeksizin
Benim kollarımda parıldayandan gayrı
Seni bir başka adla adlandırmadan
Benim aşkımdan gayrı
Yaşıyorum ve saltanat sürüyorum duvarlar arasında
Yaşıyorum ve saltanat sürüyorum duvarların dışında
Ormanların üstünde denizin tarlaların dağların
Ve gözlerin ve bütün bunları yineleyen seslerin

Sensiz bir dünyada hiçbir şeyim yok
Çoktan uyumuş yüreğin unutur her şeyi yüreğimden başka
Dışarda anılarımız geceler günlerin yamacında
Sarsarlar bağlarımızı onları kopartamadan.

YALNIZ

Karanlık gökyüzünün sağ yanında bir ağaç çiçeklenirdi
Gülümseyen tepeden tırnağa tutuşan gül rengi ve gök onda
yaşardı
Ben düşlerim onu yitik kudurgan gün içinde
Ve düşüncelerimi ağartan soğuk uzun ürpertileri.

ADALET

İşe yarar kollarda ağır imgesi sefil paranın
Eskide yalında yenecek çiçekler
Çileden ağlayanların oyulmuş gözleri olacak
Ve ödüllendirilecekler korkudan ağlayanlar.

BAĞIRMAK

Burda eylem yalınlaşır
Yıktım yalanın açıklanamaz görünümünü
Yıktım ışıksız davranışları güçsüz günleri
Yere attım okunmuş ve işitilmiş sözleri
Bağırmaya koyuluyorum
Herkes çok alçak sesle konuşuyordu ve yazıyordu
Çok alçak

Genişlettim çığlığın sınırlarını

Eylem yalınlaşır

Çünkü yaşamın üstündeki bu bakışı ölüme yükseltiyorum
Yaşam benim önümde yerini veriyordu ona

Bir çığlıkla

Bunca şey yitip gitti
Bundan böyle hiçbir şey yitip gitmeyecek asla
Yaşamaya değer olandan

Çok eminim ki şimdi yaz
Şarkı söylüyor soğuk kapıların altında
Birbirine karşı duran zırhların altında

Mevsimler yanıyor yüreğimde
Mevsimler insanlar onların yıldızlarını
Birbirlerine öylesine benzer olmaktan titreşip duran

Ve çıplak çığlığım çıkıyor bir basamağını
Sevincin engin merdiveninin

Beni ağırlaştıran bu çıplak ateş
Yumuşak ve sert gücümü geri veriyor bana

İşte böyle olgunlaşır bir meyve
Soğuktan yanıp terle kırağılanarak
İşte cömert yer
Ancak düş kuranların uyuduğu
Hava güzel daha güçlü haykıralım
Düş kuranlar daha iyi uyusunlar diye
Gözlerimde güzel hava yaratan
Sözlerin içine sarmalanıp

Öylesine eminim ki her zaman
Aşklarımın atalarından ve oğullarından
Umudumdan
Haykırışımdan fışkırır mutluluk

En yüce arayış için
Bir haykırış benimkinin yankısı olan

TEK SESTE ÇİFT SES

Cécile'e

Eşit olmayan bir zaman içinde hep büzülüp kalmış çocuk
Güneşli duvarlar ışıkgeçirmez duvarlar
Senin mutluluğunu indirgeyen çabucak değişene
Senin oyununun böğürtlenleri bereler kuşburnunu
Bereler bu esmer buğday tarlasını
Öylesine uzun süredir kendi kendini tekrarlar renkleri
Yıkıntılar doğumlar güneş çarpar senin yüreğinde
Havada bir ot kokusu ve başıboş köpekler
Ve yağmurda ancak sana yer var

Ama sen yağmurun kulesini terk ediyorsun
Fırtınanın gürültüsü için ışıltılı limanında yürekliliğin

İçinde hayvanların gizlendiği tümseklenmiş kum
Yakıcı dalgalara karşı kor fırtınayla ağırlaşmış göğe
Yalnız bir ışık rüzgârı eser
Ve sen ezersin taşların altında böğürlerinin altında
Onun yataklığının samanını
Bu akşam yatmaya gitmeyeceksin
Gölgenin aldatışlarını azaltmış olmadan önce
Yarının yerini ele geçirmiş olmadan önce
Ta ki yeni bakışların sahip olsun onun taş döşeli yoluna
Daha büyük pencerelerine ve yerli yerine konmuş çatısına
Senin beceriksiz parmaklarınla

Küçük kalabalık küçük çoban senin sözlerini izleyecek
Uykusuz geceler senin güveninin tavrını takınacak

Yarın renklerin sabit ateşleri
Yarın karmakarışık görünüş
Ve ilk bakışı
Doğanın senin yapıtlarına
Yarın dünyadan çıkıyor ve giriyorsun kendine.

*

Yanan ellerim buz gibi duvarların üstünden kayıyor
Azıcık umudum var azıcık anım
Çoktan her şeyi yitirdim
Benim değil artık güllere boğulmuş bu evler
Sokaklar en yeşil ağacın bu dalları

Ama anaç tanyerinin son yansımaları
Tatlandırdı günlerimi.

GÖRMEK

Renklerin ölümüne her zaman şaşan tanık
Ayakta kollar yukarı doğru bakış aşağı doğru
Ve ağız hareketsiz sessizliği çağrıştırıyor
Madenciyi uyuyanı gölgesiz gövdeli köstebeği.

SINIR

Beklemek öfkesinin beklenmedik mercanı
Ormanlar kafestedir ve içilmiştir çiğ tanesi
Unutacağım hıncı başka sarhoşluklarım olacak
Ama hangi hayat bir yokluğun üstüne kapanmış ellerle.

SON NEFES

Bir kuş ölür bir okla
Çökük omuzlarına senin
Bir ışık kalıntısı takılır
Yıllar günlere göre hiç
Ve aşka göre hiçtir hayat

Değersin bir öpüşe hâlâ
Sadece sınamanın zamanı
Beni uyaran bu işte
Her şey aydınlık bu beyaz örtünün altında
Seni kurtaran ve beni bekleyen.

BULUNMAYIŞ

Seninle konuşuyorum şehirler boyunca
Seninle konuşuyorum ovalar boyunca

Ağzım yastığının üstünde

Duvarların iki yüzü karşı duruyor
Seni tanıyan sesime
Sonsuzluktan söz ediyorum sana

Ey şehirler şehirlerin anıları
Tutkularımızın içine sarıp sarmalanmış şehirler
Çabuk gelişen kentler yavaştan gelişenler
Bütün yapıcılarından düşünürlerinden
Hayaletlerinden sıyrılıp kurtulmuş
Güçlü şehirler senli benli şehirler

Zümrüt yeşili çizgiler çeken kır
Canlı capcanlı canlı kalan
Toprağımız üstündeki gök buğday
Besler sesimi düş kurarım ve ağlarım
Gülerim ve alevler arasında
Güneşin salkımları arasında düş kurarım

Ve uzanıp serilir vücudumun üstünde vücudun
Parlak aynasının örtüsü.

SEVİYORSAN EĞER

Seviyorsan eğer fazlasıyla çıplak
Bütün imgelerine akıt
Onun yaz kanını
Ver altın dudaklarına gülüşler
Yaşlar sınırsız gözlerine
Kaçıcı ağırlığına büyük sıçrayışlar

Yaklaştırmak istiyorsan öyleyse
Kaynağında tutuştur şafağı
Senin derleyici ellerin
Birleştirebilir ışıkla külü
Denizle dağı ovayla dalları
Erkekle kadını karla ateşi

Ve en belli belirsiz bulutu
En bayağı sözü
Boşa gitmiş nesneyi
Zorla onları kanat çırpmaya
Yüreğine benzer kıl onları
Koş hizmetine onları bütün hayatın.

GÜÇLÜLÜK VE ZAYIFLIK

I

Mutsuzluktan başka bir şeyde
Gözüm de yoktu cesaretim de ve bütün varlığımla
Atıyordum kendimi cehennemin ta dibinde acı çekmeye.

II

Her şey büyük sır içindedir eşit olmayan günler yüzler
Karanlıktaki geçmişim parlak koca bir ışıkla.

III

Hiçbir şey beni ayakta tutmuyor artık
Ne toprak ne güneş
Ve bu oldukça hafif bir dert
Bir özgürlük belli belirsiz.

IV

Yükselişimin ilk adımındaki bulut
Yeryüzünde benim artık aranmadığım bulut

Köpek başlı orman
Kovalar günü ve ısırır ovayı
Canlı yapraklar şafaktadır
Gölgedir serinlikte olan.

V

Bir engel sissiz
Bir üzüm bağı önemsiz
Beni çökerten susuzluktan
Daha geniş bir saban izi oynak olan.

HÜRRİYET

Okul defterlerime
Sırama ağaçlara
Kumlar karlar üstüne
Yazarım adını

Okunmuş yapraklara
Bembeyaz sayfalara
Taş, kan, kâğıt veya kül
Yazarım adını

Yaldızlı tasvirlere
Toplara tüfeklere
Kıralların tacına
Yazarım adını

Ormanlara ve çöle
Yuvalara çiğdeme
Çın çın çocuk sesime
Yazarım adını

En güzel gecelere
Günün ak ekmeğine
Nişanlı mevsimlere
Yazarım adını

Gök kırpıntılarıma
Güneş küfü havuza
Ay dirisi göllere
Yazarım adını

[illegible]

Sur mes cahiers d'écolier
Sur mon pupitre et les arbres
Sur le sable sur la neige
J'écris ton nom

Sur toutes les pages lues
Sur toutes les pages blanches
Pierre sang papier ou cendre
J'écris ton nom

Sur les armes des guerriers
Sur la couronne des rois
Sur les bijoux des captives
J'écris ton nom

Sur les images dorées
Sur les lits sur les genêts
Sur l'écho de mon enfance
J'écris ton nom

Sur les merveilles des nuits
Sur le pain blanc des journées
Sur les saisons fiancées
J'écris ton nom

Sur tous mes chiffons d'azur
Sur l'étang soleil moisi
Sur le lac lune vivante
J'écris ton nom

Sur [illegible] et
Sur la mer sur les navires
Sur la montagne démente
J'écris ton nom

Sur les nids des oiseaux
Sur les champs sur l'horizon
Sur les ailes des moineaux
Et sur le moulin des ombres
J'écris ton nom

Sur chaque bouffée d'aurore
Sur la mer sur les bateaux
Sur la montagne démente
J'écris ton nom

Sur la lampe qu'on allume
Sur la lampe qui s'éteint
Sur mes maisons réunies
J'écris ton nom

Sur le fruit coupé en deux
Du miroir et de ma chambre
Sur mon lit coquille ouverte
J'écris ton nom

Sur mon chien gourmand
Sur ses oreilles dressées
Sur sa patte maladroite
J'écris ton nom

Sur la trappe [illegible] de mon
Sur les objets familiers
Sur le flot de feu [illegible]
J'écris ton nom

Sur toute chair accordée
Sur le front de mes amis
Sur chaque main qui
J'écris ton nom

Sur la vitre des surprises
Sur les lèvres attentives
Bien au-dessus du silence
J'écris ton nom

Sur mes refuges détruits
Sur mes phares écroulés
Sur les murs de mon ennui
J'écris ton nom

Sur l'absence sans désir
Sur la solitude nue
Sur les marches de la mort
J'écris ton nom

Sur la santé revenue
Sur le risque disparu
Sur l'espoir sans souvenir
Sur les chemins [illegible]
Sur les chemins [illegible] J'écris ton nom

Sur la [illegible] de mes nuits
Sur les lueurs de l'[illegible]
Sur [illegible]

Sur les forêts
Sur les clochers des couleurs
[illegible]
J'écris ton nom sur [illegible] la vérité physique
[illegible]
Sur les [illegible] merveilleux
Sur les routes [illegible]

Sur la [illegible]
Sur le [illegible]
Pour te nommer
Liberté.

Tarlalara ve ufka
Kuşların kanadına
Gölge değirmenine
Yazarım adını

Fecrin her soluğuna
Denize vapurlara
Azgın dağın üstüne
Yazarım adını

Bulutun yosununa
Kasırganın terine
Tatsız kaba yağmura
Yazarım adını

Parlayan şekillere
Renklerin çanlarına
Fizik gerçek üstüne
Yazarım adını

Uyanmış patikaya
Serilip giden yola
Hınca hınç meydanlara
Yazarım adını

Yanan lamba üstüne
Sönen lamba üstüne
Birleşmiş evlerime
Yazarım adını

İki parça meyvaya
Odama ve aynaya
Boş kabuk yatağıma
Yazarım adını

Obur köpekciğime
Dimdik kulaklarına
Acemi pençesine
Yazarım adını

Kapımın eşiğine
Kabıma, kacağıma
İçimdeki aleve
Yazarım adını

Camların oyununa
Uyanık dudaklara
Sükûtun ötesine
Yazarım adını

Yıkılmış evlerime
Sönmüş fenerlerime
Derdimin duvarına
Yazarım adını

Arzu duymaz yokluğa
Çırçıplak yalnızlığa
Ölüm basamağına
Yazarım adını

Geri gelen sağlığa
Kaybolan tehlikeye
Hâtırasız ümide
Yazarım adını

Bir tek sözün şevkiyle
Dönüyorum hayata
Senin için doğmuşum
Seni haykırmaya

Hürriyet

Melih Cevdet Anday-Orhan Veli Kanık

KARARTMA

Neylersin kapılar tutulmuş
İçerde kalmışız neylersin
Neylersin karanlıktır bastırmış
Şehir elden gitmiş neylersin
Neylersin açlıktır başlamış
Neylersin karanlıktır bastırmış
Elimizde silah yok neylersin
Sevişmezsin de neylersin.

Sabahattin Eyuboğlu

SON GECE

I

Öldürücü bu küçük dünya
Yöneldi masuma doğru
Kaptı ekmeğini ağzından
Ve ateşe verdi evini
Aldı elinden ceketini ve ayakkabılarını
Zamanını ve çocuklarını aldı elinden

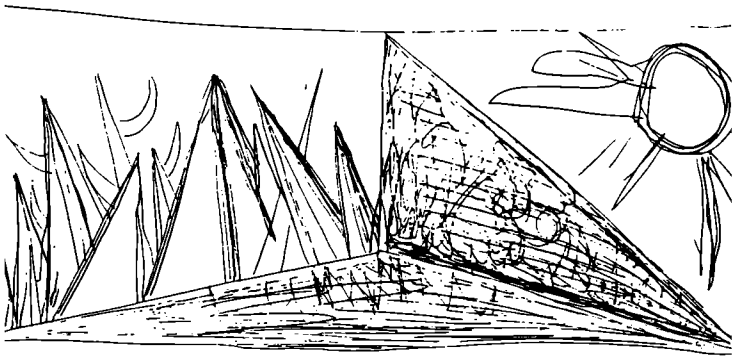
Öldürücü bu küçük dünya
Karıştırır birbirine ölülerle yaşayanları
Ağırtır çamuru ve bağışlar hainleri
Ve çevirir sözü gürültüye

Sağol gece yarısı on iki tüfek
Huzura kavuşturur masumu
Ve kalabalıklara düşer gömmek
Kanayan bedenini ve kararmış göğünü
Ve kalabalıklara düşer anlamak
Katillerin zayıflığını.

II

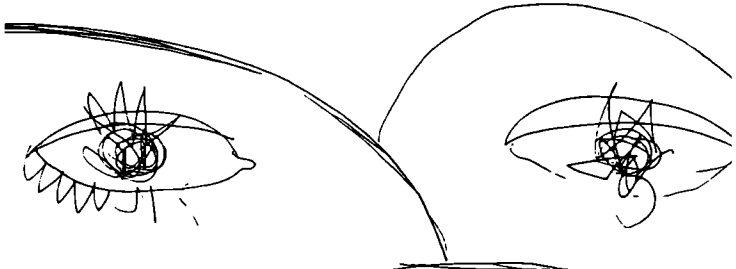
Mucize hafif bir itiş olacaktı duvara doğru
Güç kuvvet olurdu bu toz

Birleşmek demek olurdu.



VI

Je suis né derrière une façade affreuse
J'ai mangé j'ai ri j'ai rêvé j'ai eu honte
J'ai vécu comme une ombre
Et pourtant j'ai su chanter le soleil
Le soleil entier celui qui respire
Dans chaque poitrine et dans tous les yeux
La goutte de candeur qui luit après les larmes.



III

Elini burmuşlar sırtını bükmüşlerdi
Bir delik açmışlardı kafasında
Ve ölene kadar acı çekip duracaktı
Hayatı boyunca.

IV

Mutlular için yaratılan güzellik
Büyük bir tehlikeye koşuyorsun güzellik

Dizlerinin üstünde duran bu eller
Bir kıyıcının gereçleridir

Bağıra bağıra şarkı söyleyen bu ağız
Dilencinin sadaka çanağı yerine geçer

Ve bu saf süt kâsesi
Bir aşiftenin memesi olup çıkar.

V

Yoksullar ekmeklerini topluyorlardı atık suların içinden
Örtüp kapatıyordu ışığı bakışları
Ve artık geceden de korkmuyorlardı

Pek zayıf olan zayıflıkları onları gülümsetiyordu hafifçe
Gölgelerinin içinde taşıyorlardı bedenlerini
Birbirlerinde gördükleri yıkımlarından başka bir şey değildi
Kendilerinin anlayacağı bir dilden başkası değildi dilleri
Ve duyuyordum yavaşça sakınarak söz ettiklerini
El kadar iri eski bir umuttan.

Duyuyordum hesapladıklarını
Çoğalan boyutlarını güz yaprağının
Dingin denizin bağrında dalganın eriyişini
Duyuyordum hesapladıklarını
Gelecekteki gücün çoğalan boyutlarını.

VI

Berbat bir ev içinde doğdum
Yedim güldüm düş kurdum utandım
Yaşadım bir gölge gibi
Ve yine de becerdim güneşin türküsünü söylemeyi
Gözyaşlarından sonra parıldayan yürek temizliğini
Her bir göğüste ve bütün gözlerde
Soluyanı soluyan bütün güneşi.

VII

Karanlığın çalışını ateşe atıyoruz
Kırıyoruz paslı kilitlerini haksızlığın
Artık kendi kendilerinden korkmayan insanlar gelecek
nerdeyse
Çünkü onların güveni var bütün insanlardan yana
İnsan suratı taşıyan düşman yok oluyor.

BİZİM YILIMIZ

Seveceğim evini
Taşlarından her birini
Sev benimkini sevgilim
Seveceğim seninkini çünkü

Evimizdeyiz
Ve odamızdayız
Odamızın içindedir ev
Ev ormanın içinde
Ve ormanda yürüyoruz
Ve yaslanıyorum senin omzuna

İki ağaç arasında gündüz
Ağaçların en güzelidir
Işık saçan eller arasında
Ellerin en eşsizi

Ancak bir tek ağzımız var
Aşkımıza çiçek
Yaşamak için ölmek için
Şarkı söylemek ve yeniden doğmak için
En eski kor yığını içinde

Ocak ayı bir ilk öpücük
Ocak ayı güzeldir bütün aylar
Mayıs küpe yumuşak bir sandal
Bir hırkanın ince tüyü

Cevap yakından gelir
Kanatlar bulur ağacı
Ve yapraklar bulutu
Her çiçeğin kendi güneşi var
Her yüz çiçektendir

Sessizlik güz erdemi
Sessizlik unutulur şarkı
Ve karın çıngırakları
Çalar gizli Aralık ayını
Cesaret verirsin bana
Seninle güzeldir yıl
Ağzım dört esinti
Ögelerin serveti

Koruyacağız bu yıl için
Çocukluğun direncini
Yeşilliğin çıplaklığını
Çıplaklığını aydınlık gözlerinin
Ve yarı aralık dudaklarının altına senin aydınlık göğüslerin
Benimset başkalarına mutluluğunu
Aydınlık suyun bu iki dakikası
Eğimde alıkonmuş ve parıltısını kazan dakikalar

Gölgede kımıldıyorum henüz
Yeter gökyüzünün resmini çizmek için
Zevkin kuşlarını toplamak için yeter
Kuşlar okşamaya yatkın yumuşak sevimli karın
Kuşlar bir yılan gibi batıcı okşama

Uysal ve katı sevgili
Yosunla kaplı kaya örneği
Bir kaya gibi bir horoz gibi
Bir ışık madeni
Bir horoz yangın gibi
Ne dün ne bugün
Bir renkler devinimi
Çarpıcı ışık

Geçmiş zamanın karmaşası
Benim için yok etmek geceyi
Tehlikeye attım bütün uykumu
Büyük bir rüyaya karşı ve uyanış
Dünün yaşayanları arasında
Yarının ölüleri arasında.

SENİNLE

Sokağı bir bardak gibi tutuyorum
Büyülenmiş aydınlıkla dolu
Uçarı kelimelerle dolu
Ve nedensiz gülüşlerle
Dünyanın en güzel meyvası

Gezinenler sıradan adamlar
Yokluğun mavi kuşları
Solgun ve daracık bir kız
Görünmekten geri kalmıyor
Her zamanki gibi endişeli

Eski küçük kız
Hayra yorar düşlerimi
Boyun eğer tutkularıma
Ve sokağın altın seline
Göz kulak olur çocukluk yansısına.

SENSİZ

Tarlaların güneşi yaşar gider berbat
Uyur ormanların güneşi
Canlı gök kaybolur ortadan
Ve akşam ağırlığını kor her yana

Kuşların bir tek yolu vardır ancak
Hareketsiz baştan aşağı
Birkaç çıplak dal arasında
Gecenin sonuna doğru
Sonun gecesi gelecek
Gecelerin insansı olmayan gecesi

Soğuksa topraktan yapılma bir soğuk olacak
Alttan alta bağların içinde
Uykusuz olmayan bir gece
Gündüzün anısından yoksun
Bir tansık düşman
Her şeye hazır ve herkese
Ölüm ne yalın ne katmerli

Bu gecenin sonuna doğru
Hiçbir umuda geçit yok çünkü
Çünkü göze almıyorum hiçbir şeyi.

YALNIZ KADIN

Her şey çözümlendi diyor kadın uyanırken
Düşünmemi sağladı çünkü uyku
Ve belleğim tatlı bir meyvadır
Sıcak çarşaflarımı hafifçe aydınlatan
Sabah güneşinden daha tatlı

Bellek ve çölün bile ve sessizliğin

Güzel çöl ölümün kol gezdiği
Yürek bölük pörçük ve zaman darmadağın
Her şeyin çelişkiler içinde olduğu karanlık sessizlik

Uyanan kadın ve vücudun ufkundan uzak
Şu adalar değildir artık gözleri
Girilir oraya şarkı söylenir orda gülünür
Gündüz ağzını tıkar gecenin

HAYAT İLE ÖLÜM ARASINDA BİR TEK ŞİİR

Jacques Grou-Radenez'e

Gördün mü hemcinsini
Her şeyden yararlandığından
Kafası pırıl pırıl
Alev alev kafası
Bir güneş maskesi altından.
İki katlı altından bir yumuşak maske altında
Gözleri sıcak güller
İyi yürekli çünkü hemcinsin

Kafese doğru ve anahtara doğru
Aşılacak kapıya doğru
Karına ve çocuklarına doğru
Yüzlerin alanına doğru
Giden yolu gösterdi sana
Seni özgür kılıyor

Ama düşlüyorum ve utanıyorum bundan
Ölümdür sana zorla kabul ettirilen
Hafif ve leş kokulu ölüm
Ölümden başka bir şeye cevap vermeyen
Her şey hayatın homurdanan bir yerinden çöle doğru
gidiyor
Kanının kaynağı güçten düşüyor kayboluyor
Düşmanlarımızın öldürmeye ihtiyacı var
Bizim düşmanımız olmaya ihtiyaçları var

Hiçbir şey yok aslında
İnsanı tek tek yok etmekten başka
Aslında yaratmaktan başka hiçbir şey yok

Hayatı bütünüyle bir tek vücutta
Hayat için ölen
Ölülerin ve hayatın saygısını
Ölümden tiksinmekten başka
Hiçbir şey yapmayan senin gibi hemcinsim.

CESARET

Paris aç Paris üşüyor
Paris kestane yemiyor artık sokakta
Paris giydi yaşlı adamın pırtıl giysilerini
Paris ayakta uyuyor havasız metroda
Daha da felaket oldu yoksulların hali
Ya bilgeliği ya çılgınlığı
Mutsuz Paris'in
Aç kalmış emekçilerinin
Temiz havasıdır ateşidir
Güzelliğidir iyiliğidir
İmdat diye bağırıyor Paris
Eşitliksiz bir hayattır yaşadığın
Ve solgunluğunun zayıflığının
Çıplaklığı ardında
Ne varsa insanca olan canlanıyor senin gözlerinde
Paris güzel şehrim benim
İğne kadar ince kılıç kadar keskin
Saf ve çokbilmiş
Katlanıyorsun haksızlığa
Senin için tek kargaşa bu
Yakında kurtulacaksın Paris
Yıldız gibi titreşen Paris
Umudumuz capcanlı
Kurtulacaksın yakında yorgunluktan ve çamurdan
Cesur olalım kardeşler
Biz ki miğferli değiliz
Ne postal var ayağımızda ne elimizde eldiven
İyi de eğitilmedik
Damarlarımızda bir şimşek çakar
Işığımız bize dönecek geri
Aramızdan en iyileri bizim için öldü

Ve işte yeniden bir sabah Paris sabahı
Gözüktü kurtuluşun ucu
Doğan baharın havası
Ahmak güç yenildi
Bu köleler düşmanlarımız
Anladılarsa
Birazcık anlayabiliyorlarsa eğer
Kalkıp giderler.

HERKES İÇİN GÜN AYNI

I

Suçluların elebaşılarının yüreğine saplanmayan kılıç
Zavallıların ve masumların yüreğine saplanır

İlk bakışlar masumiyetin bakışlarıdır
Ve ikinciler yoksulluğun
Korumayı bilmek gerek onları

İstemiyorum aşkı suçlamak
Eğer öldürmüyorsam kini
Ve bana bunu esinleyenleri

II

Küçük bir kuş yürüyor uçsuz bucaksız yerlerde
Orda güneş kanatlı

III

Çevremde gülüyordu kadın
Çıplaktı çevremde

Bir orman gibiydi
Bir kadın kalabalığı gibi
Çevremde
Çöle karşı bir zırh gibi
Haksızlığa karşı bir zırh gibi

Haksızlık indiriyordu yumruğunu her yere
Biricik yıldız ışıktan yoksun kirli göğün kıpırtısız yıldızı

Haksızlık indiriyordu yumruğunu masumlara ve
kahramanlara
Bir gün egemen olacak kaçıklara

Onların güldüğünü işitiyordum çünkü
Kan içinde güzellikleri içinde
Yoksulluklar içinde işkenceler içinde
Bu geleceğe gülümsemenin gülüşü
Hayata gülmek ve gülüşe doğmak bu.

SAVAŞTA YEDİ AŞK ŞİİRİ

I

Gözlerinde bir gemi
Hükmederdi rüzgâra
Bir anda bulunuveren
Ülkeydi gözlerin

Sabırlı gözlerin beklerdi yolumuzu

Ormanların ağaçları altında
Yağmurda kasırgada
Tepelerin karı üstünde
Çocukların oyunları ve bakışları arasında

Sabırlı gözlerin beklerdi yolumuzu

Gözlerin vadiydi
Bir tutam ottan daha taze
Onların güneşi güç veriyordu
Zayıflara ekinlere insanoğluna

Görmek için bekliyordu bizi
Her zaman
Aşkı getiriyordu bize çünkü
Aşkın gençliğini
Aşkın nedenini
Aşkın bilgeliğini
Ve ölümsüzlüğünü

II

Gözlerimizin gündüzü daha kalabalık
En büyük çarpışmalardakinden

Şehirler dış mahalleler köyler
Zamanı yenen gözlerimizin

Akışkan ve güçlü güneş
Yanıyor serin vadide

Ve çayırda baharın pembe bedeni
Dolaşıyor kasıla kasıla

*

Akşam örttü kanatlarıyla
Umutsuz Paris'in üstünü
Lambamız destek veriyor geceye
Bir tutsak özgürlüğe destek verir gibi

III

Tatlı tatlı ve çırçıplak akan kaynak
Her yanda ışıl ışıl gece
Zayıf ve çılgın bir kavgada
Birleştiğimiz gece

*

Ve bize haksızlık eden gece
Yalnızlığın boş yatağının
Gelecekteki ölümün
Kazıldığı gece

IV

Toprağın kapısına vuran
Bir bitkidir bu
Bir çocuktur bu
Annesinin kapısını çalan
Yağmur ve güneştir
Çocukla doğan
Bitkiyle büyüyen
Çocukla çiçeklenen

Düşünmek ve gülmektir işittiğim

*

Bir çocuğa çektirilebilecek
Çile hesaplandı
Bunca utanç ses etmek yok
Bunca gözyaşı pes etmek yok

Kapkara ve yılgıdan hoşnut
Kubbenin altında bir ayak sesi
Kökünden çıkarmaya geliyorlar bitkiyi
Küçük düşürmeye geliyorlar çocuğu

Yoksullukla ve can sıkıntısıyla

V

Yüreğin köşesi diyorlardı kibar kibar
Aşkın köşesi ve kinin ve şerefin
Cevaplayalım mı ve bize sığmaklık eden hakikati
Yansıtıyordu gözlerimiz

Hiç başlamamıştık
Sevdik birbirimizi her zaman
Çünkü seviyoruz birbirimizi
Öteki insanları kurtarmak istiyoruz
Buz tutmuş yalnızlıklarından
İstiyoruz ve söylüyorum istiyorum
Söylüyorum senin istediğin ve bizim istediğimiz
Erdemle parıldayan çiftlerin
Yüreklilikle zırhlanmış çiftlerin
Sürüp giden ışığı
Çünkü onların gözleri karşı karşıyadır

Ve onların amacı öteki insanların hayatlarından kaynaklanır.

VI

Size davul çalmıyoruz
Felaketi açık açık anlatmak için
Çok büyük çok yırtıcı
Olduğundan da daha yırtıcı

Yalnız ölümü ileri sürüyoruz
Yalnız toprak sınırlıyor bizi
Ama şimdi utançtır
Diri diri dört duvar arasında gömen bizi

Sınırlanmamış kötülüğün utancı
Çılgın cellatlarımızdan duyduğumuz utanç
Her zaman aynılar her zaman
Kendi kendilerinin aşığı

Ölüm mahkûmlarını götüren trenin utancı
Kelimelerden kavruk topraktan utanç
Çektiğimiz acıdan utanmıyoruz ama
Utanıyoruz utanmış olmaktan

Savaş kaçaklarının ardında
Bir kuş bile yaşamıyor artık
Hıçkırıklardan yoksun hava
Yoksun suçsuzluğumuzdan

Kinden ve intikamdan çınlayan hava

VII

Kusursuz derin alın adına
Baktığım gözler adına
Ve şimdi de her zaman da
Öptüğüm dudak adına

Toprağa gömülmüş umut adına
Karanlıkta dökülen yaşlar adına
Güldüren yakınmalar adına
Korkutan gülüşler adına

Sokaktaki gülüşler adına
Ellerimizi birleştiren hoşluk adına
Güzel ve iyi bir toprağın üstünde
Çiçekleri gizleyen meyveler adına

Hapisteki insanlar adına
Toplama kamplarına götürülmüş kadınlar adına
Gölgeyi kabul etmiş olmamak için
İşkence edilmiş ve öldürülmüş

Arkadaşlarımız adına
Öfkeyi akaçlamak gerekir bize
Ve kılıcı kaldırmak
Her yerde izlenen
Ve her yerde zafere ulaşan suçsuzların
Yüce görüntüsünü korumak için.

KESİNTİSİZ ŞİİR'DEN

Yalnız bir kadın gibi
Konuşmak için resimler çizen
Çölde
Ve önünü görmek için

Yıl mutlu olabilirdi
Parmaklıklarda bir yaz
Ve kışın kar iyi hazırlanmış bir yataktır
İlkbahar geldiğinde ondan uzaklaşılır
Sağlam yaratılmış kanatlarla

Ölümün taze sürgünü hayatın taze sürgünü
Geçiyorum hazirandan aralığa
Kayıtsız bir ayna yoluyla
Her şey göz çukuru içinde

Yalnız bir kadın gibi
Kalacağım burda aşağıda
Cevabım olacak mı bir gün her şeye
Ve hiç kimseye

Duvarların ağırlığı kapatır bütün kapıları
Ağaçların ağırlığı ormanı yoğunlaştırır
Git yağmurun üstünde düşey göğe doğru
Kırmızı ve kararacak kana benzeyen

Güneş doğuyor bir meyva dilimine
Göğüslerimin tepesinde doğuyor ay
Güneş kaçıyor çiğ tanesinin üzerinde

Sınırlıyor kendini ay
Hakikat sevdiğim buydu işte
Ve hakikat budur işte şimdi sevdiğim
Günden güne aşk birinci yerine koyuyor beni
Dün bir şey bilmediğim pişmanlık gerektirmez
Yapmayacağım gelişim

Bir başka ağızın üstünde
Zaman birinci yerine kordu beni
Ve yok zamanı aşkın
Kumlarda resim çizen
Büyük rüzgârların dili altında

Gelişigüzel konuşuyorum
Yarım yamalak
Anlaşıyorum karşımdakiyle

Şafak ve ağız gecelerin göğü güler orda
Tatlı küçük bir gülüş için
Kimsenin bakmadığı

Çocuğum bu sabahın taze çocuğu
İndirildi aynam koparıldı
Ayanaların salkımından
Koparılmış bir halka
Eksiksiz aşk tutup yakalar aşkımı

Yasa ölü yaprak inik perde
Yasa sönmüş lâmba ve berbat edilmiş zevk
Kurban edilmiş nimet saçma aşk
Kirli kar ve kıpırdamayan kanat ve yaşlılık

Tarlaların üstünde dar bir gök
Hiçliğin saban demiri mezarların üstünde

Dönemeçte uluyan köpekler
Çılgın bir iskelete doğru

Dönemeçte su kırışıklanır
Ve tarlalar çarpar dişlerini

Ve köpekler bulaşık bezidirler
Kırılmış camları yalayan

Tarlalarda pis koku
Yuvarlanır kapkara ve güçlü kuvvetli

Çentik çentik olmuş göğün üstünde
Küflenmiştir yıldızlar

Gidin öyleyse insanı düşünmeye
Gidin öyleyse çocuk yapmaya

Gidin ağlayın ya da gülün öyleyse
Bu kurutma kâğıdı dünyada

Ters bulut bükülgen kaya
Çağlayanın sektiği

Göğsün görüntüsü
Bencillere bırakılmış

Ama yeniden ele geçirilmiş
Görüntüyü sunan göğüs hem de

Eksiksiz zevk ölçülü zevk
Olgun elmalı kara elma ağacı

Saf suyun ve sabah otunun yandığını görüyorum
Çiçekten çiçeğe gidiyorum şafaksı bir vücudun üstünde
Uyuyan öğle vaktini uğultularla çevrelemek istiyorum
Gündüzü içinde onu kokularla ölgün ışıklarla onurlandırmak

Güveniyorum artık kendime bir havva oğluyum ben
İnsanın dinlencesi ve düzeltilmiş zaman
Minicik yıldızların
Tumturaklı karşı sözü

Ve yukarı çıkıyoruz

Hiçliğin son kanıtları yenilgiye uğratıldı
Ve son vızıltıları
Kendi izleri üzerinde geri dönen adımların

ŞAİRİN UĞRAŞI

Guillevic'e

I

Başkalarıyla birlikte var olmanın hoş yolları
Yazın yeşilliksiz çayırları üzerinde
Ak bulutların altında

Kadınlarla birlikte var olmanın hoş yolları
Külrengi ve sıcak bir evde
Saydam bir çarşafın altında

Kendi kendiyle var olmanın hoş yolları
Beyaz kâğıt önünde

Güçsüzlüğün tehdidi altında
İki zamanla iki mekân arasında

Can sıkıntısıyla yaşama çılgınlığı arasında

II

Ne almaya geldiniz
Tanıdık odada

Hiç açılmayan bir kitabı

Ne söylemeye geldiniz
Patavatsız kadına

Tekrarlanamayacak olanı

Ne görmeye geldiniz
Bu göz önündeki yerde

Körlerin gördüğünü

III

Yol kısadır
Çabuk ulaşılır
Renk taşlarına
Sonra
Boş taşa

Çabuk varılır
Eşit kelimelere
Sonra
Devamı olmayan kelimelere

Hiçbir şey söylemek zorunda olmadan konuşmak
Şafak aşıldı
Ve bu gündüz değil
Ve bu gece değil
Hiçlik sonu olmayan bir ayak sesinin yankısı

IV

Bir yıl uzaklardan bir gün
Bir gezinti çarpan yürek
Görünüm sürdürüyordu
Sözlerimizi ve hareketlerimizi
Yol alıp başını gidiyordu bizden
Ağaçlar büyültüyordu bizi
Ve biz dinginleştiriyorduk kayaları

Tam orda biz olduk
Bütün sıcaklığı düzenleyen
Bütün yararlı aydınlığı
Tam orada biz şarkı söyledik
Dünya senli benliydi
Tam orda sevdik

Bir kalabalık önümüzden gitti

Bir kalabalık izledi bizi
Şarkı söyleyerek yol aldık
Her zaman olduğu gibi zaman
İnsanları artık hesaba katmadığında
Ve yürek pişmanlık duyduğunda
Ve yürek kurtulduğunda

V

Yine çok önceleri
Yalnızdım
Ve ürperiyordum yine bundan

Ey yalın yalnızlık
Ey sevimli yazgının yadsıyıcısı
İtiraf ederim seni tanımış olduğumu

Terk edilmiş olduğumu itiraf ederim
Ve itiraf ederim
Sevdiklerimi terk etmiş olduğumu da

Yılların akışı içinde sıralandı her şey
Bir kör kandiller kümesi gibi

Bir ışık ırmağının üstünde
Gemilerin yelkenleri gibi
Koruyucu güzel zaman içinde
Ateşteki alevler gibi
Isıyı sağlamak için

Yılların akışı içinde seni buldum
Ey belirsiz varlık
Aşkın uzamı oylumu

Çoğalmış

VI

Ben sevdiğim varlıkların ikiziyim
Onların tıpa tıp benzeri etten kemikten en iyi kanıt
Onları hakikatinden kurtarıyorum onurumu
Kendimi doğrulamak için seçtiklerimden

Pek çoklar onlar sayısızlar
Onlar için ve benim için yürüyorlar sokaklarda
Adımı taşıyorlar adlarını taşıyorum
Biz bir ağacın birbirine benzeyen meyveleriyiz

Doğadan daha büyük ve bütün kanıtlardan

VII

Biliyorum çünkü söyledim ona
Tutkularımın haklı olduğunu
İstiyorum ki atlayıp geçelim
Çirkefi
Başdönmeleriyle bizi

Canlandıran güneş
Acılarımızın üstüne etki yapsın istiyorum
İstiyorum ki ellerimiz ve gözlerimiz açık ve tertemiz
Geri dönsün yılgıdan

Biliyorum çünkü söyledim ona
Öfkemin haklı olduğunu
Tanrılar insanın etini çiğneyip ezmişti
Parça parça etmişti
Dondurmuştu egemenliği altına almıştı dağıtmıştı
İstiyorum ki acımasız bir adaletle
Hakkı teslim edilsin insanın
Cellatların aramızdaki köksüz efendilerin
Suratının orta yerine vurulsun istiyorum

Biliyorum çünkü söyledim ona
Umutsuzluğumun haksız olduğunu
Her yerde yumuşak karınlar var
Bana benzer insanları
Yaratmak için
Gururumun haksız olmadığını
Eski dünya bana el süremiyor özgürüm
Bir kral oğlu değilim ben bir insanım
Ayakta kaldığı için yere serilmek istenen

AŞKIN DÜZENİ DÜZENSİZLİĞİ

Başlamak için ögeleri sayacağım
Sesini gözlerini ellerini dudaklarını

Yeryüzündeyim orda olur muydum
Sen de orda olmasaydın eğer

Denize tatlı suya bakan
Bu yunakta

Alevin gözlerimizde yarattığı
Bu yunakta

Ellerinin erdemiyle
Dudaklarının bağışlayıcılığıyla
İçine girdiğim
Bu mutlu gözyaşları yunağı

Bu ilk insansı hal
Beliren bir çayır gibi

Susuşlarımız sözlerimiz
Alıp başını giden ışık

Geri dönen ışık
Şafak ve akşam güldürür bizi

Vücudumuzun tam bağrında
Çiçekleniyor ve olgunlaşıyor her şey

Yaşlı kemiklerin yattığı
Senin hayatının samanı üstünde

Öldüğüm yerde.

DEVİNMEMİZ

Değişimlerimizin unutuşu içinde yaşıyoruz
Gündüz tembeldir gece etkin
Öğlen gezintisini süzer gece ve eskitir onu
Gece bırakmaz üstümüzde toz

Ama bütün gün boyunca yuvarlanan bu yankı
Zamanın can sıkıntısının ya da okşayışların dışındaki bu yankı
Yavan dünyaların ve duyarlı dünyaların
Bu kesintisiz bağlantısı çifttir onun güneşi

İçinde sınırlarımızın köklerimizin amacımızın bulunduğu
Bilincimizin yakınında mıyız yoksa uzağında mı

Değişimlerimizin uzun hazzı yine de
Çürüyen duvarlarda canlanan iskeletler
Saçma biçimlere verilmiş buluşma sözleri
Ustalıklı bedene gören körlere

Önden görünüşten yandan görünüşe ıstıraptan
Sağlığa ışıktan ormana dağdan
Vadiye maden ocağından çiçeğe
İnciden güneşe verilmiş buluşma sözleri

Beden bedenciyiz toprak toprağa
Her yandan doğuyoruz sınırsızız biz.

KUSURSUZ VÜCUT

Alabildiğine açılmış gök altında kapar kanatlarını deniz
Senin gülüşünün yamaçlarına bir yol gider benden

Düşçül kadın vücut baştan aşağı ışık ateşten tümüyle
Artır arzumu geçersiz kıl mesafeyi

Acele et bozmakta düşümü de bakışımı da

BURASI

Terkedilmiş bir sokak
Derin ve çıplak bir sokak
Orda deliler daha zorlanıyor
Akıllılardan ekmeksiz kömürsüz
Günleri göğüslemekte

Bu bir boy sorunu
Akıllılar kadar bir deli için de
Ama sağduyunun büyük çoğunluğunun
Ötesinde hiçbir şey
Boyutsuz çiğ bir gün

Sokak bir yara gibi
Kapanmayacak bir yara
Onu genişleten pazar günüdür
Gök başka yerlerin göğü
Kral yabancı bir ülkenin kralı

Gül renkli bir gök mutlu bir gök
Güzelliği sağlığı solumakta
Geleceği olmayan yolun üstünde
Yüreğimi ikiye bölen
Beni benden yoksun bırakan

Hiç kimsesi olmayan sokakta.

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN İKİNCİ ŞİİR

I

Altı yüz altmış altı güneş, ben lambayı söndürünce, gözlerimin uçurumuna indi. Alp dağlarının çukuru gibi, yılın kısa gününün yıldırımlar saçan ışığı. Alışkanlıklarıma engel oluyordu aydınlık, genel yaşamın utandırıcı koşullarında edinilmiş sıkılganlığı incitiyordu. Kara kristal perde çatlamıştı. Altı yüz altmış altı güneşin korkunç mu korkunç büyüteci altındayım ve çamurlarla, kabuklarla, küllerle, birbirine dolanmış kıllarla, el sürmeyi göz alamadığım şeylerden daha itici nesnelerle kaplı sanıyordum kendimi.

Ertesi gün, gözlerim açıkken, yosunlarla, kuşbaşı iriliğinde karlarla, mercanlarla, buzlarla, bir de altın parıltılı, sessiz, ufak bir ateşle örtüldüğümü gördüm ardarda.

Kısacası doğa büyüklüğünde.

II

Yıldızların yüce soyu. Göz zamanı dövüyor boşu boşuna zorlu kürekleriyle.

Bir gözlemevinin gelgeç hevesi, zayıf bir kızoğlankızın, ilgisiz bir av hayvanı için duyduğu ilk heves.

Kız rasgele nişan alıyor, çabalıyor boyuna. Gözünü alamıyor.

Çok uzaktan gözetliyor bütün yolları. Bir şeyin seçtiği yok. Ve attığı her ok düşkırıklığına uğratıyor onu.

III

Işıksız kalmış, kendi varlığının, ilk insanca halinin ışıklarını bile yitirmiş bir kadın. Ayak bastığım uzun, verimli toprakları bozup dağıtan günah hayaleti. Kendini içi boşaltılmış canavarların güçsüzlüğüne adamış olan hayvan, benim yanımda bilinmedik mutluluğun, oburcasına tadılmış zevkin yerini tutması gereken hayvan, doğruluyor ayaklarımın dibinde. Hiçbir şeyin korumadığı hayvan.

Sait Maden

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN DÖRDÜNCÜ ŞİİR

I

Ve eğer kışın ortasındaysak, ırmağın kıyısında gezinirim. Ve eğer bir kadının suya düşüp boğulmakta olduğunu görürsem soğuğun şiddeti kadını kurtarmaktan alıkoyamaz beni. Yapraklarından soyunmuş ağaçlarda, her bir buz iğnesi sabahçıl bir ışık saçar.

Ve eğer yazın ortasındaysak, gül rengi bir ışık saçan bir lambayla şöyle böyle aydınlanan yoksul bir odada bir kadının soyunduğunu görürüm penceremden. Kadın çırçıplak olunca lamba sönüverir.

Her gece için ancak bir tek değişken terazim var ama gecelerimin toplamı dengededir. Bana tinsel bir vücut sağlar o.

II

Şarkı kuleyle yükselir ve gülümseyen, sonsuz ve deniz gibi güzel bir kadınla, uzanan bir kadınla uzar gider. Kumun üstünde ellerinin yosunlarıyla oyanayan, bozulmuş saçlarının mavi dalgası ve bana çekil git der gibi olan karnının köpüğü meydan okuyan kadının yanında mutluyum.

Bu puslu bölgede, perilerle alacalanmış bu uzamlarda, bana doğru gelirsin, geniş ve cömert, gül rengi ve kırmızı, mor ve eflâtun, beyazlığının dış görünüşleri altında.

Ve ufuk birden daralır ve daralıp çemberlenir çevremizde.

Gecenin geç saatinde, uyanır ve dinlerim seni. Uyursun ve sızlanır ya da homurdanırsın; devingen, kayıtsız ya da fırtınalı olmanın durumuna göre.

III

Gözlerim aralarında mesafe olan, küçümseyici, olabiliri yıldıran erkekler ve kadınlarla şenleniyordu. Bunun dışında, bu bir bayram günü değildi, ne de geçmişin büyülerini tersine yaşadığım bu eski solgun iyi günlerden biriydi dahası.

Bütün yüzler kapalıydı. Gergin ve kusursuz deri altında, kafatasının acı meyvası temel yüz buruşukluğunu olgunlaştırıyordu.

Gölgeyi şarkılamak, çürümüşlüğün karşılıklı ödünler veren düzensiz anlaşmalarına, zehirlerin öğütlerine, köklerin son çırpınmalarına, ölen yeniyetmeliklere yön vermek istedim.

Ama bir çakıl taşı üstünde sendeledim ve şarkım aptalcasına son buldu.

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN BEŞİNCİ ŞİİR

Sayısız görüntüsü içinde yaşıyorum mevsimlerin
Ve yılların
Sayısız görüntüsü içinde yaşıyorum yaşamın
Ve oyası içinde
Biçimlerin renklerin davranışların sözlerin
Beklenmedik güzellikte
Ortak çirkinlikte
İsteklere sıcak düşüncelere serin aydınlıkta
Yoksulluk ve üzüntü içinde yaşıyorum ve dayanıyorum
Yaşıyorum ölüme inat.

Alev alev yanan yorgun ırmakta yaşıyorum
Karanlık duru ırmakta

Irmağında gözlerin gözkapaklarının
Havasız ormanda sessiz çayırda
Uzakta yitik göğe düğümlü bir denize doğru
Taş kesilmiş bir halkın çölünde yaşıyorum
Yalnız adamın karınca gibi kaynaşan kalabalığında
Ve kavuştuğum kardeşlerimde
Aynı anda kıtlık ve bollukta yaşıyorum
Gündüzün karışıklığında karanlıkların düzeninde

Hesabını veriyorum yaşamın hesabını veriyorum bugünün
Ve yarının
Sınır ve sınırsızlık üstüne
Ateş üstüne duman üstüne
Akıllılık üstüne delilik üstüne
Ölüme inat daha az gerçek olan yeryüzüne inat
Ölümün sayısız görüntüsü üstüne
Yeryüzündeyim ve her şey benimle yeryüzünde
Yıldızlar gözlerimin içinde ben gizemler yaratıyorum
Alabildiğince yeryüzünün
Belleğin umudun sınırları değildir gizemler
Kurar ama bugünün yarının yaşamını.

Sait Maden

BUGÜN

Fırın beyaz ekmekten yapılma değildir
Günlük güneşlik sokak da öyle
Koltuk meyhanelerinin
Çok az rastlanır bir sarhoşa yem olmasına
Kötü dişleri vardır
Ve eli açıklıklarına karşılık kötü davranış biçimleri

Boz renkli sokak gösterişsiz fırınlar soğuk kahvehaneler
Acı ağızlar kapalı alınlar
Ve evine varmakta acele eden üç kişi
Hangi ev içine girdiğim ev
Ve derin yas belirtisiyle dolu gördüğüm ev
Öylesine rahatsız oturduğumuz

Boz renkli sokak erdem bir bardak su gibi içilir orda tuzlu ve acı
Mutluluğun ayağı yoktur benim sokağımda
Boz renkli sokak bir hastanın kolundaki boz damar
İnsan yer içer orda dolanır durur el verdiğince
Orda yaşanır is altında kurum altında yaşamak sıkıntısı altında

Sokak sisi sokak düşüncesi hiçlik düşüncesi
Bazı bazı bir bisikletliyi bir çocuğu ezer geçer kamyonlar orda
Ve kaldırımlarda kan görmeye yol açan bir olaydır bu
Çamurların içinde bir canlı varlığın değişimini görmeye
Solup gitmeden önce tekrar yeşerdiğini görmeye yol açan bir olay

Güneş hiçbir şeyi göze almıyorum yaptığım şey ancak söz etmektir güneşten
Az söz etmek şundan bundan su elektrik ve gaz gibi
Ve açlığını bastıracak kadar yemekten
Kalkıp tenin güneşte yanmasından tıka basa yemekten söz açmak fazla kaçardı
Hiç söz etmedim onlardan ben de

Diyelim tanrıdan cennetten söz eden şarkılar söyleyenler vardı orda
Orda altlıksız çırçıplak sevişenler vardı
Orası rahatlığın şairane surlarıdır öyleyse
Bizim yıktığımız surlar
Ve bu olanaksız dünyada yerleşiyorduk
Başkalarının dudağında hep gülümsenilen dünyada
Yorgunluk bizi yok ediverir ve bu öyle kolayına bir şey değildir
Mayıs ayı sadaka verir bize
Beyaz leylaklar inciçiçekleri sadaka verir
Yok oluverir ama karımız
Bizi tutkuyla severdi oysa
Ve çok akıllı uslu sevmek gerektiği gibi

Kaynağın malı olduk ve uzak değildi deniz
Biliyorum bilebiliyorduk hepimiz de sabrımızın taştığını
Üşümek istemiyorduk artık
Kemiklerimizin içinde düşüncelerimizin içinde
Mutsuzluğa karşı kanlanıp canlanalım mutluluğu ele geçirelim haksızlığa karşı
Her şey sonsuzdur hiçbir şey sonsuz değildir bizcileyin

Kökünden söküp çıkaracağız yararsız sokağımızı
Ve alıp götüreceğiz ölsün diye orada
Bize hükmedenlerin sunağında taşkınlığında.

UMUT BACILARI

Umut bacıları ey yürekli kadınlar
Ölüme karşı bir anlaşma yaptınız
Aşkın erdemlerini birleştirme anlaşması

Ey hayatta kalmayı başaran
Hayatınızla oynuyorsunuz
Hayat zafere ulaşsın diye

Savaş ve yoksulluk kelimelerine güleceğimiz
O gün yakın ey benim güçlü bacılarım
Acı olana benzemeyecek hiçbir şey

Her bir yüzün hakkı olacak sevilip okşanmaya.

KARŞILIKLI KONUŞMA

Güzel gülüş utançla örtülmüştür
Altın bellek kaplanmıştır kurşunla
Atılmıştır yatağın dışına şanlı şerefli aşk
Soylu doğa kirletilmiştir cücelerce

Gelin görün sokaklar kan içinde

Biz çoğunluktayız reddetmek konusunda
Günçşin bir bıçak yerine geçmesini
Bir zehir olmasını denizin
Biz kalabalığız yaşamayı istemek konusunda

Hiçbir şey zafer bile
Kanın korkunç boşluğunu doldurmayacak:
Hiçbir şey, ne deniz, ne kumun
Ve zamanın adımları
Gömüt üstündeki
Ateş gibi kızıl sardunya

Hayata veda etti aramızdan pek çoğu
Daha iyi bir dünyanın umuduyla
Haklarından emin bir yığın masum
Gülüyorum onlara gülüyorlar bana

Ölü gözleriyle bir göz karanlıkları gözlüyor
Kılıcı yeryüzü umuduyla doludur

Duyunun ve cinselliğin çekimi
İnce maddeden yapılma tekne
Bir tek sal üzerindeyiz
Yapraklar ve meyveler ağaca hizmet için var

Tek çalışma iyilik
Tek uğraş akıl
Binlerce ve binlerce kuşuyla onun
Gezegenden gezegene taşınan

Zaferin en seçkin oğulları, kaç kez düştüler,
Kaç kez silindiler ellerle

Her zaman zafer kelimesi ey yüreğim güvenim var
İmgeler imgesi sabah bir başka güne erteleniyor
Ama şuracıkta işte ondan söz ettiğimize göre
Görülen düşün gece güneşinin ağırlığı var sonsuzca

Ey! içlerine sıkıntı ve ölüm işleyen analar,
Doğmakta olan şu soylu gündüzün yüreğine bakın
Ve bilin ölülerinizin bu topraktan gülümsediğini
Ve buğdayların üzerinde titrediğini havaya kalkmış
yumruklarının

Çiçek açtırmak isterim kıpkırmızı içtenliğine
Yeryüzü üstündeki göğün ve sahiplenmenin
Kin hiçbir şey değil aşk çift olana kayıtlı
Bir olan zayıflarken iki olan solar

Gördüm benim olan bu gözlerle, bakan bu yürekle
Gördüm aydınlık savaşçıların geldiğini
Narinin, sertin, olgunun, taş gibi zorlu taburun üstün gelen
savaşçılarının

En aydınlık cesaret aydınlatsın dili
İzi sürülen insan gelecekteki yetkinliğe dönüşsün.

(*) İtalik dizeler Pablo Neruda'nın şiirindendir.

LEDA İLK UYKUSUNDA

Karın üstü yatmış uyuyordum
Karnımın bilincindeydim

Basık gök içimde akıyordu
Canlı buğdayın binlerce tanesiyle

Bitkin binlerce kuşla
Ve ölmek için gizlenen

*

Gürültü koku ateş kapatmaya geliyordu kanatlarını
Ezilmiş boğazında kuyusunda ellerimin

Ateş soğuk mavi gök bir araya getiriyordu omuzlarımı
Hapsedilmiş kanımda titriyordu çayır çimen

Soluksuz kalıyordum güneşten temiz havadan boğulmuştum
Yüreğim ve etin yolsuzlukları bitiriyordu beni

*

Gökyüzünde sınırladım hemen kapandım kendi kendime
Derin acı çektim çamurdan ve taşlardan

Sonsuz köklerimle dopdolu her şey
Geçmişimin zahmetli çabasını buldum yeniden

Görmezliğim uzam bilmezliğim
Çoğalmış duvarların dile getirilemez gelişimi

*

Dünyadan ayrı güzel gözlerim
Ölüler nerde yaşamakta mıyım

Dünyayı yansıtmak isterdim
Ve artık bir gölgenin gölgesi olmamak

Görünür edin beni güzel gözlerim
Sona ermek istemiyorum kendimde.

LEDA DOĞADAN DAHA ATEŞLİ TUTKUN

Vücudum uyanıyor gencim ve güzelim
Ve çocukluğumun bir havasını mırıldanıyorum

Yumuşak bir yatakta vücudum bir mıknatıs gibi
Resmini çiziyor rüyada görülmüş bir yıldızlar göğünü

Herkes bıraktı beni değilim kimsenin
Döner aynalar gibiyim yine de
Kolay elde edişlere sunuyorum gülüşümü

Okşanacak çağda göğüslerim
Azgın bir kasırgayla okşanan bir çan gibi
Aç olmayan birinin okşadığı az bulunur bir ekmek gibi

Tanrıların gücünü sınırlayabilirim
Ve yıkabilirim onların imgelemini

Üreterek kendimi ölümlü olmak
Yok ederek zamanı ölümsüz olmak

Soğuk beni sardığında kızaracağım
Ve kar olacağını alevlerin içinde

*

Dudak dudağa geceyle şafak
Oyluğumda bir öpüş şarkı söylüyor alabildiğine
Bedenimin parçaları canlı kılıyor beni
Bir hapisane değil vücudum

Uçurum dibinde ışıyorum
Bağın dibinde olgunum
Çıplağım denizin dibinde
Hiç gibi çıplak ve hiç baştan aşağı

Dudak dudağa geceyle şafak
Dişiyim ben söylediğim bu
Gözyaşlarından sonraki gülümseyiş gibi
İki gölge arasındaki insansı güneş

Bir zayıflık gülü gibi
Bütün kanımın kara dalgasında
İşe yaramaz kutup kurtarılmış şeref
Şeref oğludur zevkin

Ateşten geçmiş narin çiçek
Ağzımdan başka bir şeyi değiştirmez
Boş saatlerin konusudur o
Arzuyla dolu testi

Altın renginde boyuyorum kurbanı
Süslüyorum utanmayanın utancını
Çizgiyle rengi kekeleten külün
Bulunduğu nakışlı camım ben

*

Gök sarsılır korkmam düş kurarım
Gök sarsılır ve vücudumun gölü
Dingin bulutlardan bir kuğuyu yansıtır
İridir kuğu kanatları ıslak

Duyumsarım gagasını gagası bir yırtıcı kuş gagası
O benim ağzıma sahip ben onun doğruluğuna
Yeryüzü cennetinde daha iyi zevk almak için
Her yan aydınlık gündüz gece şaşırtıcı yıldırım

Ey tümüyle inceltilmiş cancağız aşındırılmış
Aziz bende hayatın duygusu var
Konuşun konuşun sessizlik duygusu var bende
Paslanmıştım ama dönüyorum yepyeni

Sapkın gök taze beden için yenidir
Gözbebeklerimi sarar bir hale
Yabanıl hayvan indirgedim senin göğünü
Benim arzuma karıştık birbirimize

Çifte bir karı koca doğuruyorum ve tek başınayım.

SAAT KUCAKLAR SESSİZLİĞİ

Kötüye:

Tekrarlayalım zehrin çanlarını
Nedenler
Acıların en iğrencinden

Mermere kazılmışlardır
Mezarların anasından

Taştan zaferlerin üstüne kazılmış
Beni çalıştıran ölümden

Severim mezarların anasını
Kötüye adanmış bir aşkla
Kötü lezzetli eski bir aşk

*

Varır yatağına geçip sakin bir sokaktan
Bütün evlere benzer kül renkli evler dizili kenarlarında

Köhnemiş dingin bir sokak
Hiç genç olmamış asla

Ve işte orda umutsuz şair
Kendine saygısı olan umutsuzluk
Yumurta gibi suratlı

Ve kendi kendini görüp ırmaktan
Kalkar soylu yürek

Şairin yoktur artık filizlenen tohumu
Hile yapmak için zamanla

Şairin dili yoktur artık
Yalamak için üzüncünü
İmgeler giz içindedir.

*

Benim sahte eşsiz incim
Ekmeğini dilenebilseydin

İnsan olmak için sende eksik olan ses
Hiç kimse seni varlıklı da görmüyor yoksul da
Ne hastasın ateşli ne sağlıklısın

Hiçten daha iyi değilsin ama istediğin ne sen
Bomboş yalnızlığınsın bedeninin ölü küllerini taşıyan
kavanozsun

Başkalarının gözünde göstermelik bir adam gibisin
Yapının ön yüzü eldiven büyük yapı maske örneği

Yine de hayatın intikamı olsaydı bu
Ama hayır kötülük ne seni sever ne başkalarını

Ve senin kapalı geçmişinin kederli yumuşaklığında
En ölümlü aşk ancak onun yasına denktir

*

Ölüm ana aslında uygun ve hakikidir
Ölüleri sonsuza kadar ölü kılar onun ışıkları
Kötüye adanmış aşkımın çevresindedir onlar

Hiçbir kürekçi yok yerin altında ve aşılacak hiçbir ırmak
Uzamı kavrayıp anlamak ve varlığı bellilemek için

Yaşamak bir bedenden onun hiçliğine gitmekten başka bir
şey değildir
Biçimden geceye ve anlamdan unutuşa
Yaşamak her şeyi elden kaçırmaktır eksilmektir kendi
kendinden
Değil mi ki her an sevdiğin şeyin içinde ölüyorsun

Ben kendi kendimi hiç öldürmedim ama öldürüyorlar beni
Yanılsamayı aşağılık adamlara bilmezlere bırakıyorum

Ve bunama peri kızı olarak yaratılmıştır acı tarafından
Kör gördü azaldığını bedeninin

Harabelerdiniz siz bütünüyle
Benim görüşümün alanında
Kuru kuruya zevke göre
Geçersiz acıya göre

İyiye:

Tıkaçlanmış ağzından
Saat öper sessizliğin

Bir arı yuvarlanır toprakta
Kızkardeşlerinin binlercesiyle

Ve yukarı çıkar binlerce arı
Onları çağıran çiçeğe doğru

*

Istıraplı bitkin
Gecenin kırlangıçları

Sürdürürler bir aileyi
Sıcaktan başka bir şey tanımayan

Bir tek mevsim çalar söyler
Bir tek mutluluk kaygısını

*

Ay çoğalır
Ökse tehlikesiyle karşı karşıya bir ağaçta

Çoğalan ökseye
Üreten karına

Ve ağaç bundan gençleşir
Ve hayat sonsuzdur

Adam çıkartır tıkacı
Ve saatlerle savaşır yüreği

Ve karıştırır kafası onları.

EN KÖTÜ DURUMLARDA

Kötüye:

Arıyorum aşkın bir aldatıcı görünüşünü
Yüreğimden büyük bir boyun eğiş
Balı eritecek bir gülümseyiş
Köpeklere kondurulacak bir öpücük

Vücut denen bir vücut arıyorum
Sırtlanlar için leş örneği
Yasanın kayda geçtiği bir masa
Çıplak denecek çıplak bir vücut için

Ve dalıyorum geceye
İsteyerek gecenin gölgesine sahip olmayı
Ve eksiksiz şenliklere gelince
Ölüm takınacak benim yüzümü orda.

İyiye:

Aşk işitiyorum bağıran bir kalabalık
Aşk diye sesi kısılırcasına
Aşk çığlıktan başka bir şey yaratmayan
Bütün canlılar bir canlı yaratır

Aşk ötesindeyim ben
Aşk kurtulmuşum bağından
Aşk gelip dayandım senin gölgene

Aşk sana fazlasıyla yalvarmıştım
Fazlasıyla okşamış açık etmiştim seni
Aşk küllerinden başka bir şey bırakmadın sen

Artık derinlikler yok
Zirveler de zamanların dibinde
Yok artık bir yabancıdan başkası

Görevle insanlara bağlanmış.

ASIL ADALET

İnsanlarda tek sıcak kanun
Üzümden şarap yapmaları
Kömürden ateş yapmaları
Öpücüklerden insan yapmaları

İnsanlardaki tek zorlu kanun
Savaşlara yoksulluğa karşı
Kendilerini ayakta tutmaları
Ölüme karşı yaşamalarıdır

İnsanlarda tek güzel kanun
Suyu ışık yapmaları
Düşü gerçek yapmaları
Düşmanı kardeş yapmalarıdır

Hep varolan kanunlardır bunlar
Bir çocukcağızın tâ yüreğinden başlar
Yayılır genişler uzar gider
Tâ akla kadar

A. Kadir

HER ŞEYİ SÖYLEMEK

Her şeyi söylemektir her şey ve eksikliyim kelimelerden yana
Ve zamandan yana ve gözüpeklikten yana eksikliyim
Düş kuruyorum ve imgelerimi rastgele çekip çıkartıyorum
Kötü yaşadım ve kötü öğrendim konuşmayı açık seçik

Her şeyi söylemek kayaları yolu ve kaldırımları
Yolları ve yayalarını tarlaları ve çobanları
İlkbaharın tüyünü kışın pasını
Bir tek meyvayı oluşturan soğuğu ve sıcağı

Kalabalığı göstermek isterim ve her insanı ayrıntılarıyla
Onu canlandıranla ve onu umutsuz kılanla birlikte
Ve onun insan mevsimleri altında onu aydınlatanı
Umudunu ve kanını hikâyesini ve çilesini

Göstermek isterim kalabalığı engin bölünmüş
Bir mezarlıktaki gibi bölümlere ayrılmış kalabalık
Ve kendi temiz olmayan gölgesinden daha güçlü kalabalık
Duvarlarını yıkmış olarak ve buyurganlarını yenmiş olarak

Ellerin aileleri yaprakların aileleri
Ve başı boş dolaşan kılıksız hayvan
Irmak ve çiğ tanesi dölleyen ve verimli
Ayakta duran adalet dimdik çakılan mutluluk

*

Bir çocuğun mutluluğunu bebeğine ya da topuna
Güzel havaya ya da indirgeyebilecek miyim
Ve bir erkeğin mutluluğunu söylemek yiğitliği
gösterebilecek miyim
Karısının ve çocuklarının durumuna bakıp
Aşkı ve nedenlerini aydınlığa çıkarabilecek miyim
Kurşun gibi ağır üzüncünü saman gibi hafif güldürüsünü
Onu gündelik iş haline getiren sıradan hareketleri
Ve okşayışları onu sonsuz kılan

Ve ürünü bağlayıp besilik ot haline koyabilecek miyim
İyinin güzel haline getirildiği gibi
Kıyaslayabilecek miyim ihtiyaçla arzuyu
Ve makinalaşmış düzenle zevkin düzenini

Kini ortadan kaldırmak için yeterince kelimelerim olacak mı
Öfkelerin geniş kanatları altındaki kinle
Ve gösterebilecek miyim cellatları ezen kurbanı
Renklendirebilecek miyim devrim kelimesini

Şafağın özgür altını kendinden emin gözlerdeki
Hiçbir şey benzer değildir her şey yeni her şey değerlidir
Atalar sözüne dönüşen sıradan kelimeleri işitiyorum
Zekâ yalındır acıların ötesinde

*

Hangi noktada karşı olduğumu söyleyebilecek miyim
Yalnızlığımızı boğan saçma hastalıklı tutkuları
Bu yüzden ölüyorum az daha kendimi savunamadan
Bu yüzden ölen eli kolu ağzı bağlı bir kahraman gibi

Bedeni yüreği kafası eritilmiş biri oluyordum az daha
Biçimden yoksun ve hem de bütün biçimleriyle
Çevrelenir onlar kokuşmuş artık çöp kalıntı
Ve hoşnutluk ve savaş kayıtsızlık ve suç

Az kaldı beni sürüp kovuyordu kardeşlerim
Bir şey anlamaksızın katılıyordum kavgalarına
Şimdiyi ele geçirdiğimi sanıyordum sahip olunduğundan fazla
Ama yoktu yarınla ilgili hiçbir düşüncem

ANKA KUŞU

Anka Kuşu – Adem'le Havva –
ilk olan ve olmayan çift.

Ben senin yolunun üstünde sonuncuyum
Sonuncu ilkbahar sonuncu kar
Ölmemek için verilen son savaş

Ve hiçbir zaman olmadığından daha alçaktayız ve daha
yüksekte.

*

Her şay var bizim yanacağımız odun yığınında
Elmalar da çam da asma çubukları da
Ama sudan daha güçlü çiçekler de

Çamurdan da ve çiyden de.

*

Alev ayaklarımızın altında alev taçlandırır başımızı
Ayaklarımızda böcekler kuşlar insanlar
Havalanıverecek

Yere konuverecek havalananlar.

*

Gök aydınlık yer loş
Ama duman alıp başını gider gökyüzüne
Yitirdi gök bütün ateşlerini

Duman kaldı yeryüzünde.

*

Alev yüreğin bulutudur
Ve bütün kan damarlarıdır
Söyler bizim türkümüzü

Kışımızın buğusunu dağıtır.

*

Yandı tutuştu acı gececil ve korku içinde
Sevinçte ve güzellikte çiçeklendi küller
Sırt çeviriyoruz her zaman gün batısına

Her şeyde şafak rengi var.

ÖLÜM AŞK HAYAT

Paramparça edebildiğimi sandım derinliği enginliği
Çırçıplak ilintisiz yankısız acımla
Uzanıp yattım kapılarına el değmemiş hapisanemde
Öldüğünü bilen akıl başında bir ölü gibi
Yokluğunun dışında başka taç giymemiş bir ölü
Külün aşkıyla emilmiş zehirin
Saçma dalgaları üstüne uzanıp yattım
Yalnızlık bana kandan daha canlı gibi geldi

Hayatı bölüp ayırmak istiyordum
Ölümü ölümle pay etmek
Yüreğimi boşluğa geri vermek boşluğu hayata
Silmek her şeyi ne cam kalsın ne buğu
Ne önde bir şey ne arkada tümüyle hiçbir şey
Birleşmiş ellerin buzunu saf dışı etmiştim
Saf dışı etmiştim kendi kendini yürürlükten kaldıran
Yaşama isteğinin kemikleşmiş kışını

*

Sen geldin ateş canlandı o zaman
Gölge çekip gitti yıldızlarla donandı aşağının soğuğu
Ve senin aydınlık etinle
Yeniden kaplandı yeryüzü ve hafiflemiş hissettim kendimi
Sen gelince yalnızlık yenilmişti
Bir yol göstericim vardı yeryüzünde biliyordum
Kendimi yönetmeyi biliyordum kendimi ölçüsüzce
İlerliyordum kazanıyordum uzamdan ve zamandan

Sana doğru gidiyordum ışığa doğru gidiyordum sonsuzca
Hayatın bir bedeni vardı umut açıyordu yelkenini
Uyku çağlıyordu düşlerden ve gece
Güvenli bakışlar vadediyordu şafağa
Aralıyordu sisi senin kollarının ışınları
Islanmıştı ağzın ilk çiğ taneleriyle
Pırıl pırıl dinginlik dolduruyordu yorgunluğun yerini
Ve ben tapıyordum aşka tıpkı ilk günlerimdeki gibi

*

Tarlalar sürülmüş fabrikalar ışık saçıyor
Ve koca bir çalkantı içinde kuruyor yuvasını buğday
Hasatın ve bağ bozumunun sayısız tanıkları var
Hiçbir şey basit değil ne de eşsiz
Deniz gökyüzünün gözlerinde ya da gecenin
Güven veriyor ağaçlara orman
Ve evlerin duvarlarının ortak bir derisi var
Ve yollar kesişiyor her zaman

İnsanlar anlaşmak için yaratılmışlardır
Birbirlerini anlamak için sevmek için birbirlerini
Çocukları var insanların babaları olacaklar
Çocukları var odsuz ocaksız
Ateşi yeniden yaratacaklar
Yeniden yaratacaklar insanları
Ve doğayı ve vatanlarını
Bütün insanların vatanını
Bütün zamanların vatanını.

Simples images de demain

Un homme plus un homme un peuple plus un peuple
Et c'est l'humanité

Un homme et une femme et leur enfant entre eux
L'amour de perpétue

Sur l'heure de midi notre ombre se réduit
A celle d'une tache

Sur l'heure de midi le soleil aime la terre
~~Comme il~~ Et l'on oublie la nuit

Du plus profond de l'herbe au gouffre du ciel clair
Chacun ~~fait~~ suit son chemin

Et le jour fait merveille entre des mains nouvelles
Dans l'avenir sans fin

L'homme aime son travail son travail et les siens
Par delà les frontières

Par delà le passé la femme fait le geste
D'allaiter son enfant

Et l'enfant recommence à penser désirer
Par le commencement.

×

Toi d'aujourd'hui que j'aime par delà moi-même
Comme la vie faite espérance

Tu multiplies mon cœur et mon corps et mes sens
Et la raison suprême

De croire que le temps n'efface pas la vie
Mais qu'il est la vie même.

Paul Eluard

YARININ YALIN İMGELERİ

Bir insan bir insan daha bir halk bir halk daha
Ve işte bu insanlık

Bir erkek ve bir kadın ve çocukları aralarında
Sürer gider aşk

Tam öğle saati küçülür gölgemiz
Heykelin kaidesi

Tam öğle saati güneş düğümler toprağı
Ve gece unutulur

Otun en derinlerinden aydınlık gökyüzünün uçurumuna
Her bir insan kendi yolunu izler

Ve yeni eller arasında mucizeler yaratır gün
Sonsuz gelecekte

Erkek işini sever işini ve kendi olanlarını
Ötesinde sınırların

Geçmişin ötesinde kadın davranır
Çocuğunu emzirmeye

Ve çocuk arzulamayı düşünür yeniden
İlk günlerden başlayarak

*

Bugünkü sensin kendimden öte sevdiğim
Umuttan yaratılmış hayat gibi

Çoğaltırsın yüreğimi bedenimi de duygularımı da
Ve yüce nedeni de

İnanmalı zamanın hayatı silmediğine
Ama zamanın hayatın ta kendi olduğuna da.

MEZAR YAZITLARI'NDAN

Mezar yazıtı yaşayanları düşünmeye zorlayan eski bir araçtır. Geçmişin duvarı üzerinden güven ve umut taşıyıp getirebilir.

Marc için

1

Çocuktum çocuk
Oynarım hiç düşünmeksizin
Zamanın karanlık dönemeçlerini

Gülmek için oynar sonsuza dek
Korur kendi baharını
Irmağı bir seldir

Benim sevincim coşkun idi
Ama öldüm dokuz yaşında

*

Burda yatan yaşadı kuşkulanmadan
Şafağın bütün çağlar için yararlı olduğundan
Ölünce doğmayı düşündü
Güneş yeniden başlıyordu çünkü.

*

Dur ve hatırla ormanı daha aydınlık
Canlı güneşin altındaki çayırdan
Hatırla sissiz pişmanlık acısı duymayan bakışları

Benimki silindi seninki aldı onun yerini
Varolmuş olmakla yaşar olmakla devam ediyoruz
Taçlandırıyoruz varolmanın ve sürüp gitmenin tutkusunu.

DÜŞLERİMİN YALDIZI DÖKÜLMÜŞ ARMASI'NDAN

Bu rüyada ama uyanıktım da hemen hemen
Büyük çığın eşiğinde olduğumu sanıyordum
Göğün başı yıkılmış toprağın ağırlığı altında
İzim henüz yok olmuştu boğuluyordum
Son solukla ilk kesin uçurumda

Hep kötü gözükürüm içime çekilirim
Tinsel olarak da yalnız olduğum zaman özellikle

Bu rüyada yaşama zamanı indirgenmişti
Doğmanın ve ölmenin en yalın anlatımına
Omur kemiklerim sinirlerim etim
Titriyordu kekeliyordu bilmezlikle
Ve yitiriyordum görüntümü

Kendimi kurtarmak için sonunda hayvanları düşledim
Başıboş ve engin gecelerin delisi köpekleri
Böceklerini kuru tahtanın ve yapışkan salkımların
Ve devingen kitlelerin
Kayalardan daha karmakarışık
Isıötesi ormandan daha karmaşık
Güneşin bir sinir iltihabı gibi sokulduğu ormanda
Mağaraların inlerin kovukların hayvanlarını
Yer üstünde ve yeraltında unutulmuş hayvanları
Kendilerini besleyen suyun bağrındaki hayvanları
Kendilerini içeren havanın çiçeğindeki
Ve hayvanları
Hiçbir şeyden ve her şeyden süzülme yapılma
Var sayılan gökcisimleri gibi
Doğrudan doğruya çepersiz kesin kanıtsız
Siste baş dönmesiyle kala kalıyordum yararsız

PAUL ELUARD'IN KISA YAŞAMÖYKÜSÜ

1895 14 Aralıkta Paris yakınlarındaki Saint-Denis'de doğdu. Asıl adı Eugéne-Émile-Paul Grindel'dir. Babası sayman annesi terziydi. Önce Saint-Denis'te sonra Aulnay-sous-Bois'daki okulda okudu.

1909 Paris'te ortaokul.

1912 Akciğer rahatsızlığından ötürü öğrenimine ara verdi. İsviçre'de, Davos'ta Clavadel sanatoryumuna yattı. Burada Helena Dmitrovniya Diakonova adlı Rus kızıyla tanıştı. Gala kızın ilk adıydı. Gala'ya aşık oldu. Whitman'ın *Çimen Yaprakları*'nı ve Fransız "Birduyumcu" şairlerin kitaplarını okudu.

1913 Kendi parasıyla *İlk Şiirler*'i yayımladı (Premiers poémes).

1914 *Dialogues des inutiles* (İşe Yaramayanların Konuşmaları) yayımlandı. Sonra bu iki kitabını da yok etti. Askere alındı (I. Dünya Savaşı).

1916 Sıhhiye eri olarak görev yaptı. Elyazısıyla çoğalttığı *Le devoir* (Ödev) adlı kitapçığında Paul Eluard adını kullanmaya başladı. Eluard anneannesinin soyadıydı.

1917 Gala ile evlendi. Terhis olup Paris'e geldi.

1918 Kızı Cécile doğdu. *Poémes pour la paix* (Barış İçin Şiirler) yayımlandı.

1919 Dada topluluğuna katıldı. Aragon, Breton, Soupault, Tzara ile tanıştı.

1920 "Proverbe" adlı dergiyi çıkardı. *Les animaux et leurs hommes, les hommes et leurs animaux* (Hayvanlar ve İnsanları, İnsanlar ve Hayvanları) yayımlandı.

1921 *Les nécessités de la vie les conséquences des réves, précédé d'exemples* (Önce Örnekleriyle, Hayatın Gerekleri ve Düşlerin Sonuçları) yayımlandı.

1922 Dada topluluğu dağıldı. *Malheurus des immortels* (Ölümsüzlerin Mutsuzlukları) ve *Répétitions* (Tekrarlar) yayımlandı.

1924 "Gerçeküstücülük ilk Bildirisi" André Breton çevresinde toplanan Gerçeküstücüler tarafından yayımlandı. *Mourir de ne pas mourir* (Ölmemekten ölmek) yayımlandı. Eluard gizlice Marsilya'dan gemiye binip 7 aylık bir Uzak Doğu gezisine çıktı. Dönüşünde "La Révolution surréalist"in ilk sayısının hazırlanışına katıldı.

1925 Benjamin Péret ile birlikte 1*52 Proverbes mis au goût du jour* (Günün Zevkine Göre Düzenlenmiş 152 Atasözü)'nü yayımladı.

1926 *Capitale de la douleur* (Acının Başkenti) ve *Les dessous d'une vie ou la pyramide humain* (Bir Yaşamın Altyüzü ya da İnsan Piramidi) yayımlandı. Komünist Partisi'ne girdi. "Clarté" dergisine katıldı.

1927 Aragon, Breton, Péret ve Unik ile birlikte komünist olmayan Gerçeküstücülere karşı çıkış.

1928 *Défense de savoir* (Bilmeyi Savunma) yayımlandı. Sanatoryumda bir kış boyu yattı.

1929 *L'Amour la poésie* (Aşk Şiir) yayımlandı. Nusch diye tanınan Maria Benz ile karşılaştı.

1930 Gala'dan ayrıldı ve Nusch ile on yedi yıl sürecek beraberlikleri başladı. *Relantir travaux* (İşleri Yavaşlatmak) ve *A toutc épreuv* (Her Deneyişte) yayımlandı.

1931 *Dors* (Uyu) yayımlandı

1932 *La Vie immédiate* (Dolaysız Hayat) yayımlandı. Harkov'daki Devrimci Yazarlar Uluslararası Kurultayı'ndan sonra Aragon ile bağıntısını kesti.

1933 Komünist Partisi'nden uzaklaştı. *Comme deux gouttes d'eau* (İki Su Damlası Gibi) yayımlandı.

1934 "Faşizm Tehlikesine Karşı Ortak Çağrı"yı imzaladı. Bu amaçla kurulan "Aydınlar Gözetim Kurulu"na girdi. *Rose publique* (Halk Gülü) yayımlandı.

1935 Prag'daki Gerçeküstü sergide konuşma yaptı. *Nuits partagé es* (Paylaşılmış Geceler) ve *Facile* (Kolay) yayımlandı.

1936 *Les Yeux fertiles* (Verimli Gözler), *Grand Air* (Açık Hava), Breton'la birlikte *Notes sur la poésie* (Şiir Üstüne Karalamalar) yayımlandı. Picasso ile birlikte Londra'ya gitti ve Gerçeküstücülük Uluslararası Sergisi'ne katıldı. İspanya'daki iç savaşta Franco yandaşlarına karşı Cumhuriyetçileri tuttu.

1937 *L'Évidence poétique* (Şiirsel Açıklık), *Les Mains libres* (Özgür Eller), *Premiéres vues anciennes* (İlk Eski Görüşler), Appliquée (Uygulanmış) yayımlandı.

1938 Breton'la birlikte hazırladıkları *Dictionnaire abrégé du Surréalisme* (Gerçeküstücülüğün Kısa Sözlüğü) yayımlandı. İspanya'da Guernica'nın faşistler tarafından

bombalanmasından sonra Eluard siyasal anlamda daha etkin bir tavır aldı. Miro, Picasso, Tanguy ve Masson tarafından resimlenen *Solidarité* (Dayanışma) İspanyol Cumhuriyetçilerinin yararına satışa sunuldu. *Cours naturel* (Doğal Akış) yayımlandı.

1939 Valentine Hugo'nun resimlediği *Médieuses* (Söylence Kızları), Chanson complète (Eksiksiz Şarkı), *Donner à voir* (Görmeyi Gerektirmek) yayımlandı. II. Dünya Savaşı başladı ve askere alındı.

1940 Kısa sürede terhis edilip Paris'e döndü. *Le Livre ouvert I* (Açık Kitap I) yayımlandı.

1941 Fransız Direniş Hareketine katıldı. Moralité du someille (Uykunun Ahlaksallığı) ve *Sur Les pentes inférieurs* (Aşağıdaki Yamaçlar Üzerinde) yayımlandı.

1942 İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri uçaklarıyla direnişçilere binlerce kitapçık halinde *Poésie et Vérit´1942* (Şiir ve Hakikat 1942) atıldı. Tekrar Komünist Partisi'ne girdi. *Le Livre Ouvert II* (Açık Kitap II), *La Derniére nuit* (Son Gece) yayımlandı.

1943 Aragon'la barıştı ve birlikte "Yazarlar Ulusal Topluluğu"nu canlandırdılar. *L'Honneur des Poètes* (Şairlerin Onuru) ve *Sept poémes en guerre* (Savaşta Yedi Aşak Şiiri) yayımlandı. Gizlenmek için yıl sonunda Ruh Hastalıkları Hastanesi'ne yattı.

1944 Şubat ayında hastaneden ayrıldı, Paris'e döndü. *Le Lit la table* (Yatak Masa), *Au Rendez-vous allemand* (Alman Buluşmasında), *Dignes de vivre* (Yaşamaya Değenler), *Athena* (Tanrıça Athena), *A Pablo Picasso* (Pablo Picasso'ya) yayımlandı. Direniş nişanıyla ödüllendirildi.

1945 *En Avril 1944: Paris respirait encor* (Nisan 1944: Paris soluk alıyordu hâlâ), *Doubles d'ombre* (Gölgeden Çiftler), *Lingères lègéres* (Hafif Çamaşırcılar), *Une longue réflexion amoureuse* (Sevdalı Uzun Bir Düşünce), *Le Voeu* (Adak) yayımlandı.

1946 Çekoslovakya ve İtalya'ya konuşmalar yapmaya gitti. Yugoslavya'ya ve Yunanistan'a gitti, *Poésie inenterrompue* (Kesintisiz Şiir), *Le Dure Désire de durer* (Sürüp Gitmenin Dehşetli Arzusu), *Objet des mots et des images* (Kelimelerin ve İmgelerin Nesnesi) yayımlandı. Savaş sonlarında kaldığı Ruh Hastalıkları Hastanesi ile ilgili izlenimleri *Souvenirs de la maison des fous* (Deliler Evinden Anılar) başlığıyla çıktı. Eluard İşviçre'de bulunduğu sırada Nusch'un ölümünü öğrendi (28 Kasım). Büyük bir umutsuzluğa, karamsarlığa kapıldı.

1947 *Elle sefitélever* une palais (O kadın bir saray kurdu), *Le Temps dèborde* (Zaman Taşıyor), *Corps mémorable* (Zaman Dolup Taşıyor), *A l'intérieur de la vue* (Görüşün İçersinden), *Corps mémorable* (Unutulmayan Vücut), *8 Poémes visibles* (Gözle Görülebilen 8 Şiir), *Le meilleur choix de poèmes est celui que l'on fait pour soi* (Şiirlerin En İyi Seçkisi Onun İçin Yapılandır) yayımlandı.

1948 Birçok ülkede özgürlüğün ve barışın sözcülüğünü yaptı. *Picasso à Antibes* (Picasso Antibes'te), *Voir* (Görmek), *Premiers poèmes, 1913-1921* (İlk Şiirler, 1913-1921), *Poèmes politiques* (Siyasal Şiirler), *Perspectives* (Bakış Açıları), *Bestiaire* (Hayvan Şiirleri) *Jacques Villon ou l'art glorieux* (jacques Villon ya da Görkemli Sanat) yayımlandı.

1949 Paris'te toplanan Dünya Barış Kurultayı'na katıldı. Aynı kuruluşun Meksika'daki toplantısında Dominique Lemor'la karşılaştı. Dominique şairin hayatına giren üçüncü kadın oldu ve 1951'de evlendiler. Yunanistan'a giderek Yunanlı partizanlar arasında kaldı. Petöfi'nin 100. ölüm yıldönümü için Neruda ile birlikte Budapeşte'ye gitti. *Léda* (Leda), une leçon de morale

(Bir Ahlâk Dersi), *La Saison des amours* (Aşkların Mevsimi), *Je l'aime, Elle m'aimait* (Seviyorum Onu, O da Beni Severdi), *Gréce ma rose de raison* (Yunanistan Akıl Gülüm) yayımlandı.

1950 Çekoslovakya'ya ve Sovyetler Birliği'ne gitti. *Hommage aux Martyres et aux combattants du Ghetto de Varsovie* (Varşova Gettosu Şehit ve Savaşçılarına Saygı) yayımlandı.

1951 Dominique ile evlendikten sonra hayatları Paris, Beynac (Dor dogne) ve Saint-Tropez arasında geçmeye başladı. *Pouvoir tout dire* (Her Şeyi Söyleyebilmek), *Premiére anthologie vivante de la poésie passée* (Geçmiş Şiirin Yaşayan İlk Seçkisi), *La Jarre peut-elle être plus belle que l'eau?* (Su Küpü Sudan Daha Güzel Olabilir mi?), *Le Visage de la paix* (Barışın Yüzü), *Grain-d'aile* (Azıcık Kanat), *Le Phénix* (Anka Kuşu), *Marines* (Denizciler) yayımlandı.

1952 Victor Hugo'nun 150. doğum yılı ve Gogol'ün 100. ölüm yılı nedeniyle Moskova'da düzenlenen törenlere Fransız hükümetinin temsilcisi olarak katıldı. "Durum Şiiri" izlekli konuşmasını yaptı (Cenevre). Yaz aylarında kalbinden şikayetleri oldu. Güz sonlarında, 18 kasımda Paris'te kalp krizi sonucu öldü. *Anthologie des écrits sur l'art* (Sanat Üzerine Yazılan Yazılar Seçkisi), *Les Sentiers et les routes de la poésie* (Şiirin Ara Yolları ve Yolları) düzyazılarını topladığı kitapları oldu. *Poésie ininterrompue II* (Kesintisiz Şiir II) son şiirlerinin toplandığı ve Picasso tarafından yapılmış bir portresinin bulunduğu kitabıdır ve ölümünden sonra yayımlanmıştır (1953).

ŞİİR ADLARI DİZİNİ

Açık Hava **73**
Adalet **100**
Anka Kuşu **178**
Artık Bölüşmemek **49**
Asıl Adalet **174**
Aşkın Düzeni Düzensizliği **148**
Aşkımın Yüreğinde **42**

Bağırmak **101**
Balık **36**
Benden Sonra Uyku **83**
Bir Devin Sonu **89**
"Bir Yığın Şey Var" **28**
Biz Nerede Olursa Olsun **97**
Bizim Yılımız **121**
Bugün **158**
Bulunmayış **107**
Burası **151**
Büyük Gün **40**

Cesaret **128**

Çiçekler **39**

Devinmemiz **149**
Duyular **77**
Düşlerimin Yaldızı Dökülmüş; Akması'ndan **187**

En Kötü Durumlarda **172**
Erdemli Yalnız **88**

Evren-Yalnızlık **57**

Gece **51**
Gece Yarısına Doğru **62**
Geri Geri Giden Kapkara Bir Kalabalık **76**
Görmek **105**
Götürmek **33**
Gözle Görülebilen ikinci Şiir **152**
Gözle Görülebilen Dördüncü Şiir **154**
Gözle Görülebilen Beşinci Şiir **156**
Guernica Zaferi **85**
Güçlülük ve Zayıflık **109**
Güzel **38**
Güzel El **78**

Hayat ile ölüm Arasında Bir Tek Şiir **127**
Hazırlamalar **127**
Henüz Bozulmamış **61**
Hep Yeni Hep Farklı **65**
Her Şeyi Söylemek **175**
Herkes İçin Gün Aynı **131**
Hürriyet **111**

Islanmış **34**

İlk Yalın Kelime **92**
İnek **35**
İşçi **37**

Kaç Yaşındasınız Peki **75**
Kalemlerin üretildiği yer **79**
Karartma **116**
Karşılıklı Konuşma **161**
Kimseler bilmez beni **74**
Kesintisiz Şiir'den **000**
Kumsal **76**

Kusursuz Vücut **150**

Leda Doğadan Daha Ateşli Tutkun **165**
Leda ilk Uykusunda **163**

Mezar Yazıtları'ndan **185**

"Ne Üşür, ne sıcaklar" **44**
Olmak **71**
"Onun Kraliçe Olmasını İsterim" **98**

Ölüm Aşk Hayat **180**
Örnek **38**

Paris Öylesine Neşeli **30**

Saat Kucaklar Sessizliği **168**
Sadık **29**
Savaşta Yedi Aşk Şiiri **133**
Seninle **124**
Sensiz **125**
Sevdaların Mevsimi **64**
Sevgili **41**
Seviyorsan Eğer **108**
Sınır **105**
Son Gece **117**
Son Nefes **106**

Şairin Uğraşı **143**
Şiirin Eleştirisi **61**
Şiirler **27**
Şimdiye Kadar Bana Esrarlı Bir Biçimde **80**

Tanımlamalar **39**
Tek Seste Çift Ses **103**

Umut Bacıları **160**

Verimsiz Gözler **79**
Vücudumun Anlamı İçinde Göz Alabildiğine **63**

Yalnız **100**
Yalnız Değilim **91**
Yalnız Kadın **126**
Yarının Yalın İmgeleri **183**
Yaşamak **95**
Yap-Boz Oyunu **45**
Yürek **37**

Zevk **29**

İLK DİZE DİZİNİ

Adam kaçar, at devrilir **45**
Adlandıracağım alnını **88**
Ağaçlarda tahtaları görmek **37**
Alabildiğine açılmış gök altında kapar kanatlarını deniz **150**
Alın yitik bir bayrak gibi **71**
Altı yüz altmış altı güneş... **152**
Arasında ateşin mart cücesi dumansız ateş **89**
Arıyorum aşkın bir aldatıcı görünüşünü **172**

Balıklar, yüzücüler, tekneler **36**
Başkalarıyla birlikte varolmanın hoş yolları **143**
Başlamak için öğeleri sayacağım **148**
Beklemek öfkesinin beklenmedik mercanı **105**
Ben senin yolunun üstünde sonuncuyum **178**
Bilinir nefret ettiğim kentsoyluların **61**
Bir insan bir insan daha bir halk bir halk daha **183**
Bir kent bir köy ve kendi sesimin yankısı **98**
Bir kuş ölür bir okla **106**
Bir yığın şey var **28**
Bu rüyada ama uyanıktım da hemen hemen **187**
Burda eylem yalınlaşır **101**
Bütün ağaçlar bütün dalları bütün yaprakları ağaçların **63**
Bütün mutlu kadınlar kavuştular **31**
Bütün teknelerin sahibi olan deniz **29**

Çılgınlık akşamında, çıplak ve aydınlık **49**
Çocuktum çocuk **185**

Dağ Deniz ve denize giren güzel kadın **57**
Değişimlerimizin unutuşu içinde yaşıyoruz **149**

Dudakların hafif meyveleriyle **91**
Diz çökmüş gözkapaklarım üstüne **41**
Dünyanın boşluğunda portakal saçların **52**
Düşlüyorum bütün güzelleri **31**

Elveda hüzün **61**
Eşit olmayan bir zaman içinde hep büzülüp kalmış çocuk **103**

Fırın beyaz ekmekten yapılma değildir **158**
Geçmişimde inleyen bu güneş **78**
Gel yukarı çık **40**
Gençlikten söz edelim **75**
Geri geri giden kapkara bir kalabalık **76**
Gördün mü hemcinsini **127**
Görülmemenin **50**
Gözlerinde bir gemi **133**
Gücün kuvvetin bitiminde **83**
Güzel bir kuş gösterir bana ışığı **42**
Güzel gülüş utançla örtülmüştür **161**

Her şey çözümlendi diyor kadın uyanırken **126**
Her şeyi söylemektir her şey ve eksikliyim kelimeden yana **175**
Herkes birbirine borçluydu gögün ve havanın **76**
Işık kuleleri onun gözleri **53**
İkimizin de ellerimiz var verecek **95**
İşe yarar kollarda ağır imgesi sefil paranın **100**

Kandan ve gözyaşlarından bir yer için **29**
Kapılar açılır açılır perdeleri pencerelerin **62**
Karanlık gökyüzünün sağ yanında bir ağaç çiçeklenirdi **100**
Karın üstü yatmış uyuyordum **163**
Kıyı titrek ellerle **73**
Kıyılar yoluyla **64**
Kimseler bilemezbeni **74**
Kuş durup bekler görünmeyen bir avı **97**
Kuytu hazinelerini gözliyorum **55**

Mezarlık kelimesi **80**
Mutlulukla güzel **38**
Mutsuzluktan başka bir şeyde **109**

Ne üşür, ne sıcaklar **44**
Neylersin kapılar tutulmuş **116**
Nice ışık **38**

Okşa gecenin ufkunu, ara şafağın... **51**
Okul defterlerime **111**
On beş yaşındayım ve elimden tutuyorlar **39**

Öldüğünü kendin görmen gerekir **89**
Öldürücü bu küçük dünya **117**

Paramparça edebildiğimi sandım derinliği enginliği **180**
Paris aç Paris üşüyor **129**
Pırıl pırıl, hafifçe kemerlenmiş göğüs **32**

Renklerin ölümüne her zaman şaşan tanrı **105**

Savaş zamanı! Kıştan savaştan... **30**
Sayısız görüntüsü içinde yaşıyorum mevsimlerin **156**
Seninle konuşuyorum şehirler boyunca **107**
Seveceğim evini **121**
Seviyorsan eğer fazlasıyla çıplak **108**
Sokağı bir bardak gibi tutuyorum **124**
Son derece dokunaklıdır **53**
Sonuncu kırlangıç **79**
Soyunmuş giysisinden ve alnı açık **77**
Suçluların elebaşlılarının yüreğine saplanmayan kılıç **131**

Tarlaların güneşi yaşar gider berbat **125**
Taş seker suyun üzerinde **34**
Tekrarlayalım zehrin çanlarını **168**
Terkedilmiş bir sokak **151**

Umut bacıları ey yürekli kadınlar **160**

Ve eğer kışın ortasındaysak... **154**
Vücudum uyanıyor gencim ve güzelim **165**

Yalnız bir kadın gibi **139**
Yalnızlık yokluk **54**
Yarını düşünecek cüret yoktur genellikle bende **65**
Yıkıntı evlerin güzel dünyası **85**
Yol hemen şuracıkta **33**
Yürek ağacın üstünde yapacağınız şey onu toplamaktı **27**
Yürek türkü çağıran kadına **37**

AÇIKLAMALAR

Sayfa

27 İlk şiirlerinin yer aldığı ilk iki kitapçığı yok etti. Sonradan bu şiirleri "toplu baskı"lara tekrar aldı.

53 *L'Amour la Poésie* (Aşk Şiir) Gala'ya adanmıştır.

71 *Les Yeux Fertiles* (Verimli Gözler) Nusch'a adanmıştır.

91 "Médieuses" kurmaca bir addır. Şair "kadınla" ilgili mitologya havasında bir dizi şiirini topladığı kitabına bu adı vermişti.

183 *Kesintisiz Şiir II*'ye alınan şiirlerden bazıları tamamlanmamış ve gözden geçirilmemiş şiirlerdir.

Eray Canberk, 1940'da İstanbul'da doğdu. Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde ve Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğrenim gördü. Bir süre ilkokul öğretmenliği yaptı. Çeşitli yayınevlerinde, ansiklopedilerde, edebiyat dergileri ve gazetelerde yazar ve yayın yönetmeni olarak çalıştı. Şiirlerini Kuytu Sular (1969), Yüreğin Burkulduğu Zaman (1983), Eskimiş Yalnızlığa'da (toplu şiirler, 1992), yazı ve denemelerinin bir bölümünü Şiir ve Şair Üzerine Aykırı Düşünceler (1992) adlı kitapta topladı.
Jacques Prévert, Mao Zedung, Desnos ve Antonio Machado'dan yaptığı şiir çevirileri kitaplaştı. Dünya Aşk Şiirleri Antolojisi'nin yanında, kendi çevirilerinden oluşan Çağdaş Vietnam Şiiri ve Sevda Türküleri adlı seçkileri hazırladı. Ayrıca çok sayıda çocuk kitabı çevirdi.

KAVRAM YERYÜZÜ ŞAİRLERİ, çağımızın en seçkin şairlerini, yapıtları ve yaşamlarıyla kapsamlı biçimde tanıtmayı ve dizi tamamlandığında vazgeçilmez bir kaynak olmayı amaçlıyor.
En seçkin çevirmenler tarafından hazırlanan her kitapta, şairlerin bütün şiirlerinden yapılmış bir seçme, incelemeler, notlar, yaşamöyküsü ve şiir adları/ ilk dize dizini yer alıyor.

KAVRAM YERYÜZÜ ŞAİRLERİ'nin yayımlanmış diğer kitapları:
LORCA/Erdal Alova
DESNOS/Eray Canberk
NEZVAL/Turgay Fişekçi
RILKE/Ahmet Cemal
RİTSOS/Cevat Çapan
BACHMANN/Ahmet Cemal
KAVAFİS/Erdal Alova-Barış Pirhasan
WILLIAMS/Güven Turan
BONNEFOY/Ahmet Soysal
REVERDY/Halil Gökhan
GATSOS/Herkül Millas
TRAKL/Ahmet Cemal
DARIO/Adnan Özer
PAVESE//Kemal Atakay
H.D./Güven Turan
QUASIMODO/Egemen Berköz
CELAN/Ahmet Cemal
MARTİ/Ataol Behramoğlu
BRECHT/Turgay Fişekçi

Dizi Editörü: Erdal Alova

